

ZBIERKA

**STANOVÍSK NAJVYŠŠIEHO SÚDU
A ROZHODNUTÍ SÚDOV
SLOVENSKEJ REPUBLIKY**

06 / 2010

OBSAH

Rozhodnutia a stanoviská vo veciach občianskoprávných, obchodných a správnych

- 48. Dispozícia návrhov** - K účinnosti späťvzatia návrhu na začatie konania o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov sa vždy vyžaduje súhlas odporcu. 4
- 49. Predkupné právo** - K účinnému prijatiu ponuky na odkúpenie spoluvlastníckeho podielu na nehnuteľnosti (§ 140 Občianskeho zákonníka) dochádza až zaplatením kúpnej ceny za ponúknutý spoluvlastnícky podiel v dvojmesečnej dobe od doručenia ponuky (§ 605 Občianskeho zákonníka), pokiaľ nebola dohodnutá iná doba jej zaplatenia..... 6
- 50. Postúpenie pohľadávky** - Právo na náhradu škody majetkovej povahy spôsobenej rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom možno postúpiť písomnou zmluvou (§ 524 Občianskeho zákonníka). 9
- 51. Regres** — Právo zdravotnej poisťovne voči tretej osobe na náhradu uhradených nákladov zdravotnej starostlivosti poskytnutej poistencovi, zdravie ktorého bolo poškodené zavineným protiprávnym konaním tejto tretej osoby, súvisí s vykonávaním zdravotného poistenia. Toto právo vzniká zaplatením úhrady poskytovateľovi zdravotnej starostlivosti. Ak uvedené právo zdravotnej poisťovne vzniklo za účinnosti zákona č. 581/2004 Z. z. o zdravotných poisťovniach, dohľade nad zdravotnou starostlivosťou a o zmene a doplnení niektorých zákonov, možno ho uplatniť podľa § 81 tohto zákona. 13
- 52. Naliehavý právny záujem** - Sama skutočnosť, že prebieha konanie o (excindačnej) žalobe na vylúčenie veci zo súpisu konkurznej podstaty, nezakladá bez ďalšieho nedostatok naliehavého právneho záujmu žalobcu [§ 80 písm. c) O. s. p.] na určení, že je vlastníkom tejto veci. 17
- 53. Ochrana osobnosti** - V prípade zásahu do práva na súkromie nie je zníženie dôstojnosti alebo vážnosti v spoločnosti v značnej miere jedinou relevantnou formou závažnosti ujmy spôsobenej fyzickej osobe na chránených právach. Ak došlo k zásahu do súkromia, nie je procesnou povinnosťou dotknutej osoby preukazovať, že neoprávnený zásah pôsobil difamačne a mal za následok zníženie jej vážnosti a dôstojnosti v spoločnosti. 20
- 54. Platnosť právneho úkonu** - Platnosť, či neplatnosť právneho úkonu možno posudzovať len so zreteľom na okolnosti, ktoré existovali v čase jeho vzniku. Platí to aj pre neplatnosť podľa § 5 zákona č. 221/1994 Z. z. 26
- 55. Konkurz a vyrovnanie** - Prihlásenie pohľadávky do vyrovnacieho konania podľa § 52 ods. 2 písm. g) zákona o konkurze a vyrovnaní nie je zároveň prihlásením tejto pohľadávky aj do konkurzného konania, ktoré voči dlžníkovi sa začalo neskôr (§ 20 zákona o konkurze a vyrovnaní). 31

**Rozhodnutia a stanoviská vo veciach občianskoprávných, obchodných
a správnych**

48.

ROZHODNUTIE

K účinnosti späťvzatia návrhu na začatie konania o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov sa vždy vyžaduje súhlas odporcu.

(Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 29. apríla 2009, sp. zn. 2 Cdo 52/2008)

Okresný súd Trenčín uznesením z 28. septembra 2007, sp. zn. 11 C 761/2002, konanie zastavil a vyslovil, že žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania. V odôvodnení uviedol, že navrhovateľ sa podaným návrhom domáhal vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva manželov, avšak pred pojednávaním procesným úkonom z 9. februára 2007 zobral návrh na začatie konania späť s odôvodnením, že po začatí konania došlo k zmenám pomerov. Súd konanie zastavil vzhľadom na späťvzatie návrhu na začatie konania v zmysle § 96 ods. 3 O. s. p. Nesúhlasil s námietkami odporkyne majúcej za to, že dikcia uvedeného ustanovenia je jasná a nepripúšťa žiadne výnimky; neprípustnosť extenzívneho výkladu zákona vyplýva aj z čl. 13 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky. Nakoľko navrhovateľ zobral návrh späť pred začatím pojednávania a nesúhlas odporkyne so späťvzatím návrhu, zákon v takomto prípade nepriznáva právnu účinnosť, dospel súd k záveru, že zisťovanie jej stanoviska by bolo nadbytočné.

Na základe odporkyňou podaného odvolania Krajský súd v Trenčíne uznesením z 18. decembra 2007, sp. zn. 17 Co 315/2007, uznesenie okresného súdu potvrdil a navrhovateľovi nepriznal náhradu trov odvolacieho konania. Uviedol, že navrhovateľ má, ako dominus litis, možnosť realizovať svoje postavenie v občianskom súdnom konaní predovšetkým tým, že podá návrh na začatie konania. Má však možnosť ním aj disponovať, a to tak, že tento návrh zmení alebo vezme späť. Dôsledkom účinného späťvzatia návrhu je zastavenie konania. Zásada dispozície návrhom bola prelomená v ustanovení § 96 ods. 2 O. s. p. V tomto prípade ale podlá § 96 ods. 3 O. s. p. súhlas odporkyne nebol potrebný — nesúhlas odporcu so späťvzatím návrhu totiž nie je právne účinný, ak došlo k späťvzatiu návrhu skôr, než sa začalo pojednávanie, alebo ak išlo o späťvzatie návrhu na rozvod, neplatnosť manželstva alebo určenie, či tu manželstvo je alebo nie je. Prípady taxatívne vymedzené v § 96 ods. 3 O. s. p. sú teda výnimky z postupu upraveného v § 96 ods. 2 O. s. p. Žiadnym výkladom citovaného zákonného ustanovenia nie je možné dospieť k záveru, že by sa súhlas odporcu vyžadoval napriek tomu, že došlo k späťvzatiu návrhu skôr, než sa začalo pojednávanie. Keďže prvostupňový súd zaujal vo veci účinnosti späťvzatia správny názor, bolo uznesenie okresného súdu odvolacím súdom potvrdené ako vecne správne.

Proti uzneseniu odvolacieho súdu podala v zákonom určenej lehote, prostredníctvom advokáta, dovolanie odporkyňa, ktorá jeho prípustnosť vyvodzovala z § 237 písm. f) O. s. p. Podľa názoru dovolateľky konaním Okresného súdu Trenčín, ako aj Krajského súdu v Trenčíne jej bola odňatá možnosť konať pred súdom v zmysle uvedeného ustanovenia. Podľa jej názoru späťvzatie návrhu na vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov urobené len jedným z účastníkov konania nemôže viesť bez súhlasu druhého účastníka k zastaveniu konania, a to ani v prípade, že k späťvzatiu došlo ešte pred prvým pojednávaním. Konanie o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov je totiž konaním, v ktorom majú účastníci na oboch stranách tak postavenie navrhovateľa, ako aj postavenie odporcu. Táto skutočnosť sa prejavuje hlavne tým, že podaním návrhu je uplatnené aj právo odporcu na vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov súdom, a teda aj jeho právo na súdnu ochranu v tejto veci. Z tohto dôvodu je v prípade návrhu na vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov potrebné rozumieť navrhovateľom v zmysle § 96 O. s. p. nielen navrhovateľa, ale aj odporcu. Pokiaľ preto v danej veci navrhovateľ zobral svoj návrh na vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva späť, konanie nebolo možné zastaviť bez súhlasu druhého účastníka konania. Pokiaľ Okresný súd Trenčín konanie zastavil bez toho, aby bol daný súhlas odporkyne a Krajský súd v Trenčíne toto rozhodnutie potvrdil, došlo k namietanej procesnej vade v zmysle § 237 písm. f) O. s. p. Na základe toho odporkyňa navrhla, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky zrušil uznesenie Krajského súdu v Trenčíne, ako aj uznesenie Okresného súdu Trenčín a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie.

Navrhovateľ vo svojom vyjadrení navrhol dovolanie odporkyne zamietnuť z dôvodu vecnej správnosti rozhodnutí nižších súdov.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O. s. p.), po zistení, že dovolanie podala včas účastníčka konania (§ 240 ods. 1 O. s. p.), skúmal najskôr, či tento opravný prostriedok smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť dovolaním (§ 236 a nasl. O. s. p.). Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O. s. p.).

Keďže dovolaním napadnuté uznesenie odvolacieho súdu nevykazuje niektorý zo znakov uvedených v ustanovení § 239 ods. 1 a 2 O. s. p., je zrejmé, že ide o prípad, v ktorom Občiansky súdny poriadok dovolanie podľa citovaného zákonného ustanovenia nepripúšťa.

S prihliadnutím na § 242 ods. 1 veta druhá O. s. p. ukladajúci dovolaciemu súdu povinnosť prihliadnúť vždy na prípadnú procesnú vadu uvedenú v § 237 O. s. p. (či už to účastník namieta alebo nie). Najvyšší súd Slovenskej republiky sa neobmedzil len na skúmanie podmienok prípustnosti dovolania smerujúceho proti potvrdzujúcemu uzneseniu, ale sa zaoberal aj otázkou, či podané dovolanie nie je prípustné podľa § 237 O. s. p. Uvedené zákonné ustanovenie pripúšťa dovolanie proti každému rozhodnutiu (rozsudku alebo uzneseniu) odvolacieho súdu, ak v konaní došlo k niektorej zo závažných procesných väd vymenovaných v písmenách a) až g) tohto ustanovenia (ide tu o nedostatok právomoci súdu, spôsobilosti účastníka, prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, ak sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať a prípad rozhodovania vylúčeným sudcom alebo nesprávne obsadeným súdom). Prípustnosť dovolania z hľadiska ustanovenia § 237 O. s. p. pritom nie je založená tým, že dovolateľ tvrdí, že v konaní došlo k procesnej vade v zmysle § 237 O. s. p., ale až zistením, že k procesnej vade tejto povahy skutočne došlo.

So zreteľom na odporkyňou tvrdený dôvod prípustnosti dovolania sa Najvyšší súd Slovenskej republiky osobitne zameril na otázku opodstatnenosti tvrdenia dovolateľky, že v prejednávanej veci jej postupom súdu bola odňatá možnosť pred ním konať [§ 237 písm. f) O. s. p.].

Odňatím možnosti konať sa v zmysle uvedeného ustanovenia rozumie závadný procesný postup súdu, ktorým sa účastníkovi znemožní realizácia jeho procesných práv, ktoré mu Občiansky súdny poriadok priznáva za účelom ochrany jeho práv a právom chránených záujmov.

Podľa § 96 ods. 1 O. s. p. navrhovateľ môže vziať za konania späť návrh na jeho začatie, a to sčasti alebo celkom. Ak je návrh vzatý späť celkom, súd konanie zastaví. Ak je návrh vzatý späť sčasti, súd konanie v tejto časti zastaví.

Podľa § 96 ods. 2 O. s. p. súd konanie nezastaví, ak odporca so späťvzatím návrhu z vážnych dôvodov nesúhlasí; v takom prípade súd po právoplatnosti uznesenia pokračuje v konaní.

Podľa § 96 ods. 3 O. s. p. nesúhlas odporcu so späťvzatím návrhu nie je účinný, ak dôjde k späťvzatiu návrhu skôr, než sa začalo pojednávanie, alebo ak ide o späťvzatie návrhu na rozvod, neplatnosť manželstva alebo určenie, či tu manželstvo je alebo nie je.

Konanie o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov je konaním, v ktorom majú účastníci na oboch stranách tak postavenie navrhovateľa, ako aj postavenie odporcu (iudicium duplex). Táto skutočnosť sa prejavuje najmä tým, že podaním návrhu navrhovateľa na vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov súdom je uplatnené aj rovnaké právo odporcu, a taktiež jeho právo na súdnu ochranu v tejto veci. V prípade takéhoto návrhu (t. j. návrhu na vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov) treba „navrhovateľom“ v zmysle ustanovenia § 96 O. s. p. rozumieť nielen navrhovateľa, ale aj odporcu. Z tohto dôvodu sa k účinnosti späťvzatia žaloby vyžaduje vždy súhlas odporcu, a to aj v prípade, že k späťvzatiu došlo prv než začalo konanie. V tomto prípade nejde o nesúhlas odporcu so späťvzatím návrhu podľa § 96 ods. 2 O. s. p., ale o to, že za navrhovateľa treba považovať obidve strany sporu. Späťvzatie návrhu urobené len jednou z nich nemôže preto viesť bez súhlasu druhej strany k zastaveniu konania.

Tým, že uvedené princípy neboli súdmi rešpektované, došlo k procesnej vade konania v zmysle § 237 písm. f) O. s. p. Táto vada bola dôvodom zakladajúcim prípustnosť, ale tiež dôvodosť mimoriadneho opravného prostriedku odporkyne.

Z uvedených dôvodov Najvyšší súd Slovenskej republiky zrušil rozhodnutia súdov oboch nižších stupňov a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie (§ 243b ods. 1, 3 O. s. p.). Vzhľadom na dôvod zrušenia týchto rozhodnutí sa dovolací súd nezaoberal ďalšími námietkami dovolateľky.

49.

ROZHODNUTIE

K účinnému prijatiu ponuky na odkúpenie spoluvlastníckeho podielu na nehnuteľnosti (§ 140 Občianskeho zákonníka) dochádza až zaplatením kúpnej ceny za ponúknutý spoluvlastnícky podiel v dvojmesačnej dobe od doručenia ponuky (§ 605 Občianskeho zákonníka), pokiaľ nebola dohodnutá iná doba jej zaplatenia.

(Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 12. mája 2009, sp. zn. 2 Cdo 44/2008)

Žalobcovia sa v konaní domáhali určenia neplatnosti kúpnej zmluvy uzatvorenej 20. septembra 2005 medzi žalovanou 1/a žalovaným 2/ ohľadne spoluvlastníckeho podielu k nehnuteľnosti zapísanej na liste vlastníctva č. 797 v katastrálnom území M. ako parcela č. 1388/1 - orná pôda vo výmere 11 020 m² za kúpnu cenu 400 000,- Sk z dôvodu porušenia zákonného predkupného práva.

Okresný súd Trenčín rozsudkom zo 17. januára 2007, sp. zn. 25 C 61/2005, určil, že uvedená kúpna zmluva je neplatná. Žalobe vyhovel s odôvodnením, že žalobcovia 1/ a 2/riadne prijali ponuku na odkúpenie predmetného spoluvlastníckeho podielu z 8. mája 2005, žalovaná 1/ im ale napriek tomu nevytvorila riadne predpoklady na realizáciu tohto práva. Napriek tomu, že ponuku prijali, neuzavrela kúpnu zmluvu s nimi, ale spoluvlastnícky podiel previedla na žalovaného 2/. Z dôvodu nerešpektovania ich predkupného práva je kúpna zmluva neplatná v zmysle § 40a Občianskeho zákonníka.

Na odvolanie žalovaných 1/a 2/ Krajský súd v Trenčíne rozsudkom z 15. novembra 2007, sp. zn. 4 Co 69/2007, 4 Co 80/2007, zmenil napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa tak, že žalobu zamietol. V odôvodnení uviedol, že žalovaná 1/ listom z 12. mája 2005 ponúkla žalobcovi 1/ a právnenému zástupcovi žalobcu 2/ na predaj svoj spoluvlastnícky podiel za kúpnu cenu 300 000,- Sk. Ponuka žalovanej 1/ obsahovala všetky podmienky, za ktorých mala byť kúpna zmluva uzavretá. Išlo o úkon platný, určitý a zrozumiteľný. Obsahoval ponuku na odkúpenie presne špecifikovaného spoluvlastníckeho podielu za kúpnu cenu 300 000,- Sk, bola v ňom stanovená doba prevodu (do dvoch mesiacov od prevzatia návrhu) a údaj o splatnosti kúpnej ceny (tiež dva mesiace od prevzatia návrhu). Táto ponuka na odkúpenie spoluvlastníckeho podielu im bola doručená 18. mája 2005 a od nasledujúceho dňa, t. j. od 19. mája 2005 im podľa § 605 veta prvá Občianskeho zákonníka začala plynúť prekluzívna dvojmesačná lehota, v ktorej mohli vykonať predkupné právo vyplatením sumy 300 000,- Sk žalovanej 1/ (do 19. júla 2005). K prijatiu ponuky na odkúpenie spoluvlastníckeho podielu v zmysle zákona dochádza vyplatením tohto podielu v zákonnej dvojmesačnej lehote. Iba samotné vyhlásenie o prijatí ponuky bez vyplatenia podielu nemožno považovať za účinné prijatie ponuky. Pokiaľ žalobca 1/a právny predchodca žalobkyne 2/oznámili písomne 8. júla 2005 žalovanej 1/, že akceptujú jej ponuku z 12. mája 2005, nedošlo k účinnému prijatiu ponuky, lebo žalovanej 1/ nevyplatili kúpnu cenu 300 000,- Sk v stanovenej dvojmesačnej lehote. Žalovaná y preto nepostupovala v rozpore so zákonom, pokiaľ v priebehu dvojmesačnej lehoty poskytnutej spoluvlastníkom na realizáciu predkupného práva zmenila podmienky ponuky predkupného práva a 13. júla 2005 doručila žalobcovi 1/ a právnenému predchodcovi žalobkyne 2/ novú ponuku na odkúpenie spoluvlastníckeho podielu so zmenenou kúpnu cenou. Je nesporné, že aj táto druhá ponuka obsahovala všetky náležitosti, za ktorých mala byť kúpna zmluva uzavretá. Z vykonaného dokazovania bolo preukázané, že žalovaný 2/ponúkol žalovanej 1/vyššiu kúpnu cenu za prevod spoluvlastníckeho podielu (sumu 400 000,- Sk) a žalovanej 1/ nič nebránilo, aby zmenila prvú ponuku a spoluvlastníkom zaslala novú ponuku so zmenenou kúpnu cenou. Iná situácia by nastala, pokiaľ by žalobca 1/a právny predchodca žalobkyne 2/ vyplatili žalovanej 1/ kúpnu cenu 300 000,- Sk podľa prvej ponuky. Žalobca 1/ a právny predchodca žalobkyne 2/ druhú ponuku žalovanej 1/ neakceptovali, písomne oznámili, že trvajú na uzavretí kúpnej zmluvy podľa prvej ponuky (týkajúcej sa prevodu spoluvlastníckeho podielu za 300 000,-Sk). Vzhľadom na to, že žalobca 1/ a právny predchodca žalobkyne 2/neprijali druhú ponuku, bola žalovaná 1/ oprávnená previesť svoj spoluvlastnícky podiel na žalovaného 2/ za kúpnu cenu 400 000,- Sk. Z uvedených dôvodov odvolací súd dospel k záveru, že v danej veci nedošlo k porušeniu zákonného predkupného práva žalobcu 1/ a právneho predchodcu žalobkyne 2/, preto napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa zmenil a žalobu zamietol.

Rozsudok odvolacieho súdu napadli dovolaním žalobcovia. Prípustnosť dovolania odôvodňovali ustanovením § 238 ods. 1 a § 240 ods. 1 O. s. p. a dôvodnosť ustanovením § 241 ods. 2 písm. c) O. s. p. a § 237 písm. f) O. s. p. Navrhli rozhodnutie odvolacieho súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie. Dovolaním napadli aj uznesenie odvolacieho súdu, ktorým bolo zmenené rozhodnutie o trovách konania. Podľa ich názoru spočíva pochybenie odvolacieho súdu v nesprávnom právnom závere, že samo vyhlásenie o prijatí ponuky bez vyplatenia podielu nemožno považovať za účinné prijatie ponuky. Ide o nesprávny právny názor, pretože pri prevode nehnuteľnosti musí byť kúpna zmluva písomná a musí v nej byť uvedená splatnosť kúpnej ceny. Pochybenie odvolacieho súdu

spočíva v nesprávnom jeho názore, že mali žalovanej 1/ vyplatiť kúpnu cenu 300 000,- Sk v dvojmesačnej lehote a že pokiaľ tak neurobili a neprijali ani druhú ponuku žalovanej na odkúpenie podielu za kúpnu cenu 400 000,- Sk, nedošlo k porušeniu ich zákonného predkupného práva a právny úkon je platný. Namietali tiež procesné pochybenia odvolacieho súdu, ktorý porušil § 90 až § 92 O. s. p., pričom opomenul doručiť predvolanie na odvolacie pojednávanie právnomu zástupcovi žalobkyne G. C., a to advokátovi Mgr. M. H., prípadne samotnej G. C., takže Mgr. M. H. sa na odvolacie pojednávanie dostavil len z dôvodu, že ho žalobca 1/ o odvolacom pojednávaní upovedomil. Tým došlo k odňatiu možnosti žalobkyne 2/ konať pred súdom v zmysle ustanovenia § 237 písm. f) O. s. p.

Žalovaná 1/ vo svojom vyjadrení k dovolaniu žalobcov poukázala na správnosť a presvedčivosť rozhodnutia odvolacieho súdu.

Žalovaný 2/ sa k dovolaniu žalobcov nevyjadril.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O. s. p.), po zistení, že dovolanie podali včas účastníci konania (§ 240 ods. 1 O. s. p.) zastúpení advokátom (§ 241 ods. 1 O. s. p.) proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 238 ods. 1 O. s. p.), preskúmal napadnutý rozsudok bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O. s. p.) a dospel k záveru, že dovolanie nie je dôvodné.

V zmysle § 241 ods. 2 O. s. p. môže byť dovolanie podané iba z dôvodov, že

- a) v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 O. s. p.,
- b) konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci,
- c) rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci.

Dovolací súd je viazaný nielen rozsahom dovolania, ale aj v dovolaní uplatnenými dôvodmi. Obligatórne (§ 242 ods. 1 O. s. p.) sa zaoberá procesnými vadami uvedenými v § 237 O. s. p. a tiež tzv. inými vadami konania, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Dovolacie dôvody pritom neposudzuje len podľa toho, ako ich dovolateľ označil, ale podľa obsahu tohto opravného prostriedku.

Dovolatelia tvrdili, že zmeňujúci rozsudok odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci [§ 241 ods. 2 písm. c) O. s. p.]. Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny (náležitý) právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval, alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

Posúdiť správnosť právneho posúdenia veci [§ 241 ods. 2 písm. c) O. s. p.] znamená v danom prípade posúdiť správnosť právneho názoru, že k prijatiu ponuky na odkúpenie spoluvlastníckeho podielu dochádza vyplatením tohto podielu v zákonnej dvojmesačnej lehote a že iba samo vyhlásenie o prijatí ponuky bez vyplatenia podielu nemožno považovať za účinné prijatie ponuky.

Podľa § 140 Občianskeho zákonníka ak sa spoluvlastnícky podiel prevádza, majú spoluvlastníci predkupné právo, ibaže ide o prevod blízkej osobe (§ 116, § 117). Ak sa spoluvlastníci nedohodnú o výkone predkupného práva, majú právo vykúpiť podiel pomerne podľa veľkosti podielov.

Predkupné právo spoluvlastníka vyplýva priamo zo zákona, ide o zákonné predkupné právo, ktoré má vecnoprávnou povahu. Predkupné právo môže byť založené aj zmluvou. Zmluvné predkupné právo je upravené v § 602 a nasl. Občianskeho zákonníka; táto právna úprava sa použije podporne (§ 853 Občianskeho zákonníka) aj tam, kde zákonom stanovené predkupné právo neobsahuje osobitnú úpravu.

Podľa § 603 ods. 2 Občianskeho zákonníka predkupné právo možno dohodnúť aj ako vecné právo, ktoré pôsobí aj voči nástupcom kupujúceho. Zmluva sa musí uzavrieť písomne a predkupné právo sa nadobúda vkladom do katastra nehnuteľností. Ak predávajúci nekúpil vec ponúknutú kupujúcim, zostáva mu zachované predkupné právo aj voči jeho právnomu nástupcovi.

Podľa § 605 Občianskeho zákonníka, ak nie je dohodnutá doba, dokedy sa má predkupné právo uskutočniť, musí oprávnená osoba vyplatiť nehnuteľnosť do 8 dní, nehnuteľnosť do 2 mesiacov po ponuke. Ak táto doba uplynie márne, predkupné právo zanikne.

Ponuka sa vykoná ohlásením všetkých podmienok; ak ide o nehnuteľnosť, musí byť ponuka písomná.

Prijatie ponuky je jednostranný právny úkon oprávneného spoluvlastníka adresovaný spoluvlastníkovi povinnému, ktorý ku svojej platnosti vyžaduje všeobecné náležitosti ustanovené v § 37 Občianskeho zákonníka. Podľa § 43c ods. 1 Občianskeho zákonníka včasné vyhlásenie urobené osobou, ktorej bol návrh určený alebo iné

jej včasné konanie, z ktorého možno vyvodit' jej súhlas, je prijatím návrhu. V § 605 veta prvá Občianskeho zákonníka je vymedzená doba, v ktorej môže oprávnený spoluvlastník svoje právo prednostnej kúpy vykonať a zároveň spôsob, akým musí reagovať na ponuku na odkúpenie, pokiaľ chce úspešne uplatniť svoje predkupné právo a vec kúpiť — oprávnený spoluvlastník musí ponúknutú vec vyplatiť.

Z vyššie uvedeného vyplýva, že k prijatiu ponuky na odkúpenie spoluvlastníckeho podielu dochádza vyplatením tohto podielu oprávnenou osobou v zákonnej dvojmesačnej lehote. Samo vyhlásenie o prijatí ponuky bez vyplatenia podielu v tejto lehote nemožno preto považovať za účinné prijatie ponuky. V dôsledku toho je záver o porušení predkupného práva opodstatnený len vtedy, ak neboli rešpektované lehoty a povinnosti stanovené zákonom.

Vzhľadom na to dospel dovolací súd k záveru, že rozsudok odvolacieho súdu je z hľadiska uplatnených dovolacích dôvodov správny. Keďže nebola zistená existencia žiadnej vady konania uvedenej v § 237 O. s. p., ani tzv. inej vady konania majúcej za následok nesprávne rozhodnutie vo veci [§ 241 ods. 2 písm. b) O. s. p.], Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie žalobcov podľa § 243b ods. 1 O. s. p. zamietol.

50.

ROZHODNUTIE

Právo na náhradu škody majetkovej povahy spôsobenej rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom možno postúpiť písomnou zmluvou (§ 524 Občianskeho zákonníka).

(Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 30. apríla 2009, sp. zn. 1 MCdo 8/2007)

Návrhom z 15. januára 2004 podaným na Okresom súde Banská Bystrica domáhal sa pôvodný navrhovateľ Ing. E. P. od odporcu náhrady škody v sume 4 920 000,- Sk (163 314,08 €) spolu s úrokmi z omeškania vo výške 17,6 % od 18. októbra 2000 do zaplatenia. Svoju vecnú legitimitáciu v konaní vyvodzoval z toho, že sa stal právnym nástupcom R. S., s. r. o., so sídlom v L. na základe zmluvy o postúpení pohľadávky v uvedenej sume z 19. februára 2002. V tejto zmluve pôvodný navrhovateľ, ako postupník, a označená obchodná spoločnosť, ako postupca, identifikovali postúpenú pohľadávku ako plnenie, ku ktorému je povinná K. p. v B. B. z titulu vrátenia finančných prostriedkov v uvedenej sume, ktoré na jej účet postupca zložil a boli odňaté na základe príkazu na odňatie z 18. októbra 2000, sp. zn. ČVS: KUV-69/OVEK-2000. Nárok na náhradu škody, ktorý predstavovala postúpená pohľadávka, sa vzťahoval k škode spôsobenej nesprávnym úradným postupom vyšetrovateľa a prokurátora, ktorí uzneseniami vydanými v trestnej veci vedenej proti V. A. (konateľovi uvedenej obchodnej spoločnosti) pre trestný čin legalizácie príjmov z trestnej činnosti podľa § 252 ods. 1 písm. a) a ods. 5 vtedy platného Trestného zákona umožnili, že uvedená peňažná suma (vydaná konateľom postupcu vo forme prevodného príkazu z 5. októbra 2000 na účet K. p. v B. B.) nebola vrátená postupcovi, resp. uložená do úschovy, ale bola vydaná obchodnej spoločnosti R. S., a. s. Svoje tvrdenie o nezákonnosti vydania postupcom zloženej sumy z účtu K. p. v B. B. na účet R. S., a. s., s poukazom na § 80 ods. 1 vtedy platného Trestného poriadku oprel navrhovateľ aj o názor vyslovený v judikatúre s tým, že trestná vec obžalovaného V. A. skončila jeho oslobodením spod obžaloby.

V priebehu konania pred súdom prvého stupňa pôvodný navrhovateľ Ing. E. P. postúpil zmluvou z 13. februára 2004 prevzatú a v žalobnom návrhu uplatnenú pohľadávku na ďalšieho postupníka — terajšieho navrhovateľa JUDr. J. M., ktorý požiadal o povolenie zámeny účastníkov na strane navrhovateľa. Uznesením z 13. augusta 2004, č. k. 18 C 43/04-62, Okresný súd Banská Bystrica pripustil, aby z konania vystúpil pôvodný navrhovateľ Ing. E. P. a na jeho miesto do konania, ako navrhovateľ, vstúpil JUDr. J. M. bývajúcí v B.

Okresný súd Banská Bystrica rozsudkom zo 6. decembra 2004, č. k. 18 C 43/04-80, uložil odporcovi povinnosť zaplatiť navrhovateľovi 4 920 000,- Sk (163 314,08 €) spolu so 17,6 % úrokom z omeškania ročne od 18. októbra 2000 do zaplatenia, všetko v lehote 3 dní od právoplatnosti rozhodnutia. Zároveň odporcovi uložil povinnosť nahradiť navrhovateľovi trovy konania v sume 118 197,- Sk (3 923,42 €). Z výsledkov vykonaného dokazovania vyvodil záver o dôvodnosti uplatneného návrhu, keď zo strany štátnych orgánov došlo k nesprávnemu úradnému postupu, ako ho opísal navrhovateľ, vznikla škoda vo výške 4 920 000,- Sk (163 314,08 €), ktorá je v príčinnej súvislosti s týmto úradným postupom, a k premlčaniu práva na náhradu škody nedošlo. Okrem vzniku uplatneného práva na náhradu škody (§ 18 zákona č. 58/1969 Zb.) vychádzal aj z toho, že došlo k postúpeniu pohľadávky — tohto práva, a to uvedenými zmluvami o postúpení pohľadávky.

Krajský súd v Banskej Bystrici na odvolanie odporcu rozsudkom z 11. mája 2005, sp. zn. 17 Co 138/05, rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil (§ 219 O. s. p.) a odporcovi uložil povinnosť zaplatiť navrhovateľovi trovy odvolacieho konania v sume 48 500,- Sk (1 609,90 €) do troch dní. Osobitným výrokom pripustil proti svojmu rozsudku dovolanie. Výrok o pripustení dovolania odôvodnil odvolací súd otázkou po právnej stránke zásadného významu, za ktorú považoval, či je aj naďalej aplikovateľné rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 4 Cz 110/84, ktoré bolo publikované pod č. 4/87 vo Výbere rozhodnutí a stanovísk Najvyššieho súdu Slovenskej republiky.

Najvyšší súd Slovenskej republiky na dovolanie odporcu rozsudkom z 31. mája 2006, sp. zn. 4 Cdo 199/2005, zrušil rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici z 11. mája 2005, sp. zn. 17 Co 138/05, a vec mu vrátil na ďalšie konanie. V uvedenom dovolacom konaní sa dovolací súd zaoberal skúmaním vecnej správnosti napadnutého rozsudku odvolacieho súdu len vo vzťahu k otázke zásadného právneho významu, pre ktorú bolo pripustené dovolanie. V tejto spojitosti vyslovil názor, že citované rozhodnutie, sp. zn. 4 Cz 110/84, je stále použiteľné a že nárok na náhradu škody podľa zákona č. 5cV1969 Zb. môže v občianskom súdnom konaní byť úspešne uplatnený voči štátu až vtedy, ak nemožno dosiahnuť uspokojenie pohľadávky z dôvodu bezdôvodného obohatenia voči tomu, kto tento prospech získal a je povinný ho vydať. Preto ak navrhovateľ má pohľadávku na vydanie bezdôvodného obohatenia voči tomu, kto ho získal, resp. kým nepreukázal bezúspešne domáhať sa vydania tohto obohatenia

(ak táto bezúspešnosť nebola ním zavinená), nie je daný základný predpoklad zodpovednosti štátu za škodu podľa zákona č. 58/1969 Zb., a to existencia samotnej škody; v uvedenom smere však dokazovanie vo veci konajúcich súdov vykonané nebolo.

Krajský súd v Banskej Bystrici následne dokazovanie doplnil výpisom z obchodného registra, z ktorého mal preukázané, že obchodná spoločnosť R. S., a. s., ktorej bola vydaná peňažná suma zložená V. A., konateľom R. S., s. r. o., Š. (neskôr L.) na účet K. p. v B. B., zanikla v dôsledku rozhodnutia o zamietnutí návrhu na vyhlásenie konkurzu pre nedostatok majetku a následného výmazu z obchodného registra od 10. decembra 2004. Po tomto doplnenom dokazovaní rozsudkom z 21. februára 2007, sp. zn. 17 Co 194/2006, napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil a uložil odporcovi zaplatiť navrhovateľovi náhradu trov odvolacieho konania v sume 119 269,- Sk (3 959,- €) k rukám právnej zástupkyne navrhovateľa do troch dní. V dôvodoch svojho rozhodnutia odvolací súd poukázal na správne právne posúdenie veci súdom prvého stupňa vrátane posúdenia aktívnej legitímácie navrhovateľa. Bol názoru, že predmetný nárok na náhradu škody spôsobenej orgánom štátu bol spôsobilým predmetom postúpenia pohľadávky v zmysle § 524 Občianskeho zákonníka, t. j. že poškodený, ako veriteľ, mohol svoju pohľadávku z titulu nároku na náhradu škody postúpiť písomnou zmluvou aj bez súhlasu dlžníka. Zmena v subjekte oprávneného nemení nič na obsahu daného právneho vzťahu, pokiaľ ide o skutkové aj právne posúdenie nároku až na to, že zodpovednostný subjekt, v tomto prípade odporca, je povinný zaplatiť náhradu škody uplatnenej z titulu nesprávneho úradného postupu inému subjektu, teda nie priamo poškodenému, ale postupníkovi.

Proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 21. februára 2007, sp. zn. 17 Co 194/2006, a rozsudku Okresného súdu Banská Bystrica zo 6. decembra 2004, č. k. 18 C 43/2004-80, podal na základe podnetu odporcu mimoriadne dovolanie generálny prokurátor Slovenskej republiky s návrhom obe rozhodnutia zrušiť a vec vrátiť súdu prvého stupňa na ďalšie konanie z dôvodu, že spočívajú na nesprávnom právnom posúdení veci I§ 243f ods. 1 písm. c) O. s. p.]. Podľa dovolateľa v predmetnej veci konajúce súdy V odôvodneniach svojich rozsudkov správne uviedli, že nárok na náhradu škody podľa § 18 zákona č. 58/1969 Zb. z dôvodu nesprávneho úradného postupu bol založený na preukázanej skutočnosti, že orgány činné v trestnom konaní nepostupovali v súlade so zákonom, keď vydali príkaz na odňatie sumy 4 920 000,- Sk z majetku spoločnosti R. S., s. r. o., ako veci dôležitej pre trestné konanie a v ten istý deň túto sumu poukázali spoločnosti R. S., a. s.; tým porušili § 80 Trestného poriadku. Tieto finančné prostriedky pritom nepochádzali z trestnej činnosti, ale z legálnej obchodnej činnosti. Ďalej správne ustálili, že v trestnom konaní vedenom v súvislosti s uvádzanou sumou bol účastníkom konania V. A., konateľ spoločnosti R. S., s. r. o., ktorý bol spod obžaloby oslobodený. Taktiež správne uviedli, že navrhovateľom v konaní o zaplatenie náhrady škody nebol pôvodný účastník trestného konania, ale od začiatku konania postupník Ing. E. P. a neskôr ďalší postupník JUDr. J. M. na základe zmlúv o postúpení pohľadávok. V konaní bola medzi účastníkmi sporná aktívna legitímácia navrhovateľa na uplatnenie nároku podľa zákona č. 5cV1969 Zb. Pôvodný navrhovateľ Ing. E. P. a navrhovateľ JUDr. J. M. neboli účastníkmi trestného konania a právo na náhradu škody uplatnili ako postupníci podľa spomínaných zmlúv o postúpení pohľadávok. Podľa názoru dovolateľa súdy oboch stupňov nerozhodli správne, keď vyhovel návrhu na tom základe, že poškodený účastník, v danom prípade V. A., mohol ako veriteľ svoju pohľadávku z titulu nároku na náhradu škody postúpiť komukoľvek podľa § 524 Občianskeho zákonníka. Dovolateľ s poukazom na § 2 zákona č. 58/1969 Zb. považoval takýto právny názor za neprijateľný, majúc za to, že uvedené ustanovenie priznáva právo na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím tým, ktorí sú účastníkmi konania a boli poškodení nezákonným rozhodnutím vydaným v tomto konaní, dôvodiac, že citované ustanovenie platí analogicky aj v prípadoch náhrady škody spôsobenej nesprávnym úradným postupom v zmysle § 18 zákona č. 5cV1969 Zb. Zdôraznil, že v citovanom ustanovení nie je zmienka o tom, že by poškodený účastník mohol svoje osobnostné právo postupovať iným osobám, že zákon č. 58/1969 Zb. je zákonom špeciálnym (lex specialis), vo viacerých ustanoveniach obsahuje inú, odlišnú právnu úpravu od Občianskeho zákonníka, ktorý je zákonom všeobecným (lex generalis), a platí zásada lex specialis derogat lex generalis. Podľa všeobecných predpisov Občianskeho zákonníka veriteľ môže voľne nakladať so svojou pohľadávkou, aj ju postúpiť inej osobe podľa § 524 Občianskeho zákonníka a s postúpenou pohľadávkou prechádza aj jej príslušenstvo a všetky práva s ňou spojené, čiže aj právo domáhať sa odškodnenia; naproti tomu ale § 2 zákona č. 58/1969 Zb. ako špeciálne ustanovenie určuje, že nárok na odškodnenie môže uplatniť len účastník konania, v ktorom konaní k vzniku škody došlo. Z tohto špeciálneho ustanovenia potom vyplýva, že nárok na odškodnenie podľa zákona č. 58/1969 Zb. nie je možné postúpiť postupníkovi. Postupníkovi potom neprináleží právo na uplatňovanie nároku na odškodnenie podľa zákona č. 58/1969 Zb., čiže nie je v danom spore aktívne legitimovaný, čo ušlo pozornosti súdov oboch stupňov pri rozhodovaní o veci. Zákonodarca zrejme vedome sformuloval § 2 citovaného zákona len v prospech účastníkov konania, aby odlišil osobnostný nárok poškodených od všeobecných ustanovení Občianskeho zákonníka. To platí pre všetky osobnostné práva, či už podľa Občianskeho zákonníka alebo zákona č. 58/1969 Zb., pokiaľ sú oprávnené osoby taxatívne vymenované v príslušných ustanoveniach. Okrem toho zákon č. 58/1969 Zb. nepozná také pojmy ako „dlžník“, „veriteľ“ a podľa tohto zákona nemá štát postavenie dlžníka v zmysle všeobecných ustanovení Občianskeho zákonníka, ale má osobitné postavenie a poslanie.

Navrhovateľ žiadal mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora zamietnuť.

Odporca sa s podaným mimoriadnym dovolaním generálneho prokurátora stotožnil.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ktorý v danej veci konal ako súd dovolací (§ 10a ods. 3 O. s. p.), po zistení, že mimoriadne dovolanie bolo podané včas osobou oprávnenou na tento opravný prostriedok (§ 243g O. s. p.), preskúmal vec bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 v spojení s § 243i ods. 2 O. s. p.) a dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie nie je dôvodné.

V konaní o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky je dovolací súd viazaný rozsahom dovolania, ako aj uplatneným dovolacím dôvodom vrátane jeho obsahového vymedzenia (§ 243i ods. 2 v spojení s § 242 ods. 1 O. s. p.). Obligatórne sa zaoberá len vadami konania uvedenými v § 237 O. s. p. a inými vadami, pokiaľ tieto vady mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Takéto vady dovolateľ v mimoriadnom dovolaní nenamietal a dovolací súd ich ani nezistil.

Mimoriadne dovolanie ako dovolací dôvod uvádza, že napadnuté rozhodnutia spočívajú na nesprávnom právnom posúdení veci [§ 243f ods. 1 písm. c) O. s. p.]. Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. Nesprávnym právnym posúdením veci je omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav. O nesprávnu aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis, alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval, alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

Podľa dovolateľa nižšie súdy v danom spore nesprávne právne posúdili aktívnu vecnú legitimitáciu navrhovateľa JUDr. J. M., ako aj pôvodného navrhovateľa Ing. E. P., keď boli právneho názoru, že nárok na odškodnenie podľa § 18 zákona č. 58/1969 Zb. bolo možné postúpiť na týchto postupníkov v zmysle § 524 Občianskeho zákonníka. Podľa dovolateľa zákon č. 58/1969 Zb. (§ 18 v spojení s § 2 za použitia analógie) však takéto postúpenie vylučuje, keďže ide o osobnostný nárok poškodeného účastníka konania, v ktorom k vzniku škody došlo.

Najvyšší súd Slovenskej republiky sa s týmto právnym posúdením generálneho prokurátora nestotožnil.

Vecnú legitimitáciu navrhovateľa JUDr. J. M., ani pôvodného navrhovateľa Ing. E. P. - ako bude ďalej rozvedené - zákon č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom nevyklučuje; v danom prípade postúpeniu pohľadávky nebránila žiadna zákonná prekážka.

Zákon č. 58/1969 Zb., ktorý ako osobitný právny predpis upravuje zodpovednosť štátu za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom, viaceré čiastkové otázky neupravuje (nerieši) a ako dovolateľ správne poukazuje, medzi týmto zákonom a Občianskym zákonníkom ide o vzťah, v ktorom platí, že úprava *lex generalis* (Občianskeho zákonníka) sa nemôže uplatniť, ak jestvuje úprava v *lex specialis* (v zákone č. 58/1969 Zb.), teda že osobitný predpis má prednosť pred všeobecným predpisom (vyjadrenie zásady „*lex specialis derogat legi generali*“). Tento postup (vzťah) je napokon *expressis verbis* zakotvený v ustanovení § 20 zákona č. 58/1969 Zb., ktoré uvádza, že pokiaľ nie je ustanovené inak, spravujú sa právne vzťahy upravené v tomto zákone Občianskym zákonníkom. Znamená to, že ustanovenia Občianskeho zákonníka sú podporne použiteľné na právne vzťahy upravené zákonom č. 58/1969 Zb. vtedy, pokiaľ tento osobitný zákon neobsahuje sám vlastnú úpravu.

V zmysle § 18 ods. 1 zákona č. 58/1969 Zb. zodpovedá štát za škodu spôsobenú v rámci plnenia úloh štátnych orgánov nesprávnym úradným postupom tých, ktorí tieto úlohy plnia.

Podľa § 2 zákona č. 58/1969 Zb. právo na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím majú tí, ktorí sú účastníkmi konania a boli poškodení nezákonným rozhodnutím vydaným v tomto konaní. Podľa § 488 Občianskeho zákonníka záväzkovým vzťahom je právny vzťah, z ktorého veriteľovi vzniká právo na plnenie (pohľadávka) od dlžníka a dlžníkovi vzniká povinnosť splniť záväzok.

Záväzkový právny vzťah, ako dvojstranný vzťah medzi veriteľom a dlžníkom, vzniká nielen z právnych úkonov, najmä zo zmlúv, ale aj zo spôsobenej škody, z bezdôvodného obohatenia alebo z iných skutočností uvedených v zákone (porovnaj § 489 Občianskeho zákonníka).

Subjektmi záväzkového právneho vzťahu (a to na strane veriteľa, ako aj na strane dlžníka) sú fyzické osoby, právnické osoby a štát, ktorý má v občianskoprávných vzťahov postavenie právnickej osoby (porovnaj § 21 Občianskeho zákonníka).

Zákonodarca pojmom pohľadávka vymedzuje právo veriteľa na plnenie, ktorému na druhej strane zodpovedá u dlžníka povinnosť plnenia alebo dlh, resp. záväzok.

Záväzkové právne vzťahy, ako z uvedeného vyplýva, sú aj zodpovednostné právne vzťahy, ktoré vznikajú medzi poškodeným a škodcom; v takomto prípade poškodeného treba považovať za veriteľa a škodcu za dlžníka.

Z ustanovenia § 18 ods. 1 zákona č. 58/1969 Zb., resp. ani z iného ustanovenia tohto zákona nemožno vyvodit' zákaz alebo obmedzenie prevodu nároku na náhradu predmetnej majetkovej škody spôsobenej nesprávnym úradným postupom, ako to tvrdí dovolateľ. Uvedený zákon svojou úpravou totiž nevylučuje, aby tí, ktorí majú takýto nárok na náhradu škody, tento svoj nárok previedli na iné subjekty. Pokiaľ by zákonodarca sledoval zámer vylúčiť možnosť prevodu nároku na náhradu škody podľa § 18 ods. 1 zákona č. 58/1969 Zb., musel by to výslovne v tomto zákone uviesť, čo sa nestalo. Analogické použitie § 2 citovaného zákona tu nie je opodstatnené (podmienky nároku na náhradu škody spôsobenej rozhodnutím štátu — prvá časť zákona - sú od podmienok nároku na náhradu škody spôsobenej nesprávnym úradným postupom — druhá časť zákona — upravené odlišne vrátane povinnosti obligatórneho predbežného prerokovania nároku); tam, kde bolo potrebné, aby sa obdobne uplatnili predošlé ustanovenia zákona, zákonodarca to jasne vyjadril (porovnaj § 19 ods. 2 citovaného zákona). Samotným neupravením (absenciou úpravy) v zákone č. 58/1969 Zb. ohľadom prevodu (ale aj prechodu) nároku na náhradu škody spôsobenej nesprávnym úradným postupom nemožno presvedčivo argumentovať, že možnosť takéhoto prevodu daná nie je, resp. že je vylúčená, ako to robí dovolateľ. Prehliada totiž - okrem doposiaľ uvedeného — aj už spomenutú úpravu § 20 tohto zákona, podľa ktorej pokiaľ nie je stanovené inak, spravujú sa právne vzťahy upravené v tomto zákone Občianskym zákonníkom.

Vzhľadom na chýbajúcu úpravu prevodu nároku z tohto zodpovednostného právneho vzťahu v zákone č. 58/1969 Zb. treba len posúdiť, či postúpenie uplatneného nároku na náhradu majetkovej škody podľa § 18 ods. 1 citovaného zákona nevylučuje alebo neobmedzuje úprava v Občianskom zákonníku.

Občiansky zákonník pri východiskovom princípe všeobecnej prevoditeľnosti práva zo záväzkových právnych vzťahov (§ 524) stanovuje prípady, keď postúpiť pohľadávku nemožno.

Podľa § 525 Občianskeho zákonníka nemožno postúpiť pohľadávku:

- a) ktorá zaniká najneskôr smrťou veriteľa,
- b) ktorej obsah by sa zmenil zmenou veriteľa,
- c) ktorá nemôže byť postihnutá výkonom rozhodnutia (exekúciou),
- d) postúpenie ktorej odporuje dohode veriteľa s dlžníkom.

Z uvedených vymedzení, keď postúpiť pohľadávku nemožno, vyplýva, že postúpeniu predmetnej pohľadávky na náhradu majetkovej škody nebránila ani jedna z označených skutočností, a preto pohľadávku postúpiť bolo možné.

Dovolací súd v tejto spojitosti osobitne upozorňuje, že smrťou veriteľa zanikne právo, ak bolo plnenie obmedzené len na jeho osobu; zanikne aj právo na bolestné a na náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia (porovnaj § 579 ods. 2 Občianskeho zákonníka); v danom prípade však o takéto právo nejde. Predmetom postúpenia bola konkrétna (identifikovateľná) jestvujúca pohľadávka (nárok) na náhradu majetkovej škody proti štátu podľa § 18 ods. 1 zákona č. 58/1969 Zb., nie nárok na náhradu osobnej - nemajetkovej ujmy, kde nie je naturálna reštitúcia možná a peňažné plnenie predstavuje určitú materiálnu satisfakciu vo vzťahu k takejto ujme. Vzhľadom na povahu uplatneného nároku tu o osobnostnom práve poškodeného (práve neoddeliteľne spojenom s osobnosťou fyzickej osoby) vôbec hovoriť nemožno. Uplatnené právo (nárok) má povahu práva, u ktorého je možný prechod ako aj prevod (cesia).

Okolnosť, že zákon č. 58/1969 Zb. nepoužíva pojmy ako „dlžník“ a „veriteľ“, čo zdôrazňuje dovolateľ, vonkoncom ešte neznamená, že štát by v zodpovednostnom právnom vzťahu podľa tohto zákona nemal byť posudzovaný v pozícii zodpovedajúceho subjektu, t. j. ako dlžník zo záväzkového právneho vzťahu.

Z uvedených dôvodov sa dovolací súd nestotožnil s dôvodmi mimoriadneho dovolania generálneho prokurátora, a preto mimoriadne dovolanie smerujúce proti rozsudkom oboch nižších súdov, ktoré nespočívajú na nesprávnom právnom posúdení veci [§ 243f ods. 1 písm. c) O. s. p.], zamietol (§ 243i ods. 2 v spojení s § 243b ods. 1 O. s. p.).

51.

ROZHODNUTIE

Právo zdravotnej poisťovne voči tretej osobe na náhradu uhradených nákladov zdravotnej starostlivosti poskytnutej poistencovi, zdravie ktorého bolo poškodené zavineným protiprávnym konaním tejto tretej osoby, súvisí s vykonávaním zdravotného poistenia. Toto právo vzniká zaplatením úhrady poskytovateľovi zdravotnej starostlivosti.

Ak uvedené právo zdravotnej poisťovne vzniklo za účinnosti zákona č. 581/2004 Z. z. o zdravotných poisťovniach, dohľade nad zdravotnou starostlivosťou a o zmene a doplnení niektorých zákonov, možno ho uplatniť podľa § 81 tohto zákona.

(Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 21. januára 2010,
sp. zn. 1 Cdo 70/2009)

Žalobkyňa sa návrhom proti žalovanému domáhala zaplata 26 768,-Sk (888,53 €) titulom náhrady nákladov vynaložených na zdravotnú starostlivosť pri poškodení zdravia jej poistenca spôsobeného zavineným protiprávnym konaním žalovaného.

Okresný súd Levice rozsudkom zo dňa 13. decembra 2007, č. k. 6 C 107/2007-82, zamietol návrh žalobkyne z dôvodu, že nebol dôvodný. Súd mal za preukázané, že úhrady žalobkyne boli vyplatené poskytovateľom zdravotnej starostlivosti v období od 24. apríla 2005 do 22. septembra 2005, pričom v období od 1. januára 2005 do 31. augusta 2005 zákon č. 577/2004 Z. z. o rozsahu zdravotnej starostlivosti uhradenej na základe verejného zdravotného poistenia a o úhradách za služby súvisiace s poskytovaním zdravotnej starostlivosti neupravoval právo poisťovne uplatniť si náhradu vynaložených výdavkov na zdravotnú starostlivosť voči tretej osobe, ak k poškodeniu zdravia došlo jej zavineným protiprávnym konaním.

Žalobkyňa nemohla postupovať pri uplatnení nároku ani podľa právnej úpravy - zákona č. 273/1994 Z. z. o zdravotnom poistení, financovaní zdravotného poistenia, o zriadení Všeobecnej zdravotnej poisťovne a o zriaďovaní rezortných, odvetvových, podnikových a občianskych zdravotných poisťovní v znení neskorších predpisov, lebo jej použitie vylučovalo prechodné ustanovenie § 81 zákona č. 581/2004 Z. z. o zdravotných poisťovniach, dohľade nad zdravotnou starostlivosťou a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Podľa názoru okresného súdu si poisťovňa mohla uplatniť nárok len v rozsahu § 42 ods. 4 písm. a) zákona č. 577/2004 Z. z. v znení účinnom od 1. januára 2005 do 31. augusta 2005, teda za poskytnutú zdravotnú starostlivosť proti poistencovi, ak sa mu preukázateľne poskytla v dôsledku porušenia liečebného režimu alebo v dôsledku užitia návykovej látky.

Krajský súd v Nitre rozsudkom zo dňa 26. novembra 2008, č. k. 5 Co 107/2008 - 125, rozsudok súdu prvého stupňa (ako vecne správny) potvrdil, žalobkyňu uložil povinnosť nahradiť žalovanému trovy odvolacieho konania v sume 1 168,- Sk do troch dní, vedľajšiemu účastníkovi nepriznal náhradu trov odvolacieho konania a proti svojmu rozsudku pripustil dovolanie, pretože ide o rozhodnutie, ktoré má po právnej stránke zásadný význam.

Krajský súd sa stotožnil s právnym záverom súdu prvého stupňa, že v období od 1. januára 2005 do 31. augusta 2005 bolo možné postupovať pri uplatňovaní nárokov zdravotnej poisťovne za poskytnutú zdravotnú starostlivosť iba v súlade s ustanovením § 42 ods. 4 písm. a) zákona č. 577/2004 Z. z. o rozsahu zdravotnej starostlivosti, ktoré však v uvedenom období neupravovalo nárok zdravotnej poisťovne na náhradu nákladov za poskytnutú zdravotnú starostlivosť proti osobe, ak k poškodeniu zdravia poistenca došlo jej zavineným protiprávnym konaním. Predmetný nárok nemohol byť (úspešne) uplatnený ani prostredníctvom prechodného ustanovenia § 81 zákona č. 581/2004 Z. z., pretože to upravuje použitie doterajších právnych predpisov (zákona č. 273/1994 Z. z.) pri vykonávaní zdravotného poistenia, pod ktorý pojem nemožno s poukazom na ustanovenie § 37 písm. a) a e) zákona o zdravotnom poistení zahrnúť uplatňovanie náhrad vynaložených nákladov za poskytnutú starostlivosť voči tretím osobám v dôsledku ich protiprávneho konania voči poistencom.

Odvolací súd v zmysle § 238 ods. 3 O. s. p. pripustil vo veci dovolanie, pričom za otázku zásadného právneho významu označil, či nárok na náhradu za poskytnutú zdravotnú starostlivosť, ktorý vznikol v období medzi 1. januárom 2005 až 31. augustom 2005, možno uplatniť podľa § 81 zákona č. 581/2004 Z. z., alebo podľa § 42 ods. 4 písm. a) zákona č. 581/2004 Z. z. v znení účinnom do 31. augusta 2005.

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala žalobkyňa dovolanie, navrhla ho zrušiť a vec vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie. Uviedla, že sa nestotožňuje s právnym záverom odvolacieho súdu, v zmysle ktorého pri uplatnení predmetného nároku, ktorý vznikol v období od 1. januára 2005 do 31. augusta 2005, bolo potrebné

postupovať v súlade s ustanovením § 42 ods. 4 písm. a) zákona č. 577/2004 Z. z. v znení účinnom do 31. augusta 2005, ktorý v tomto časovom období neupravoval nárok na náhradu za poskytnutú zdravotnú starostlivosť pri poškodení zdravia poistenca zavineným protiprávnym konaním tretej osoby. Odvolací súd totiž nesprávne právne posúdil použitie prechodného ustanovenia § 81 zákona č. 581/2004 Z. z., keď pod formuláciu „ak tento zákon neustanovuje inak“ subsumoval ustanovenie § 42 ods. 4 písm. a) zákona č. 577/2004 Z. z. v znení účinnom do 31. augusta 2005. Žalobkyňa si uplatnila nárok na náhradu za poskytnutú zdravotnú starostlivosť podľa právnej úpravy platnej v čase vzniku úrazu, teda v súlade s ustanovením § 57 vtedy platného a účinného zákona č. 273/1994 Z. z., keďže zákon vznik práva viaže na protiprávny úkon. V neskoršom doplnení svojho dovolania však uvedenú argumentáciu zmenila, keď na základe iných rozhodnutí súdov v skutkovo a právne totožných veciach označila ako právne rozhodujúcu udalosť na uplatnenie nároku deň podania žaloby na súd.

Žalovaný a vedľajší účastník na strane žalovaného sa vo vyjadreniach k dovolaniu stotožnili s názorom prvostupňového aj odvolacieho súdu a navrhli dovolanie zamietnuť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O. s. p.), po zistení, že dovolanie podala včas účastníčka konania (§ 240 ods. 1 O. s. p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O. s. p.) dospel k záveru, že rozsudok odvolacieho súdu a rozsudok súdu prvého stupňa treba zrušiť.

Občiansky súdny poriadok v ustanovení § 238 ods. 3 umožňuje odvolaciemu súdu, aby v prípade potvrdzujúceho rozhodnutia, ktoré má po právnej stránke zásadný význam, mohol výrokom svojho rozhodnutia založiť účastníkom konania právo podať vo veci dovolanie. Posúdenie, či je rozhodnutie zásadného právneho významu, prináleží odvolaciemu súdu, ktorý je povinný v odôvodnení potvrdzujúceho rozhodnutia vymedziť otázku zásadného právneho významu, ktorá je v ďalšom konaní pred dovolacím súdom určujúcim kritériom rozsahu jeho prieskumu.

Z obsahu spisu vyplýva, že žalobkyňa uhradila náklady za poskytnutú zdravotnú starostlivosť v dňoch 24. júna 2005, 27. júna 2005, 22. septembra 2005, 14. septembra 2005, 7. októbra 2005, 15. júna 2005, 29. júna 2005. V konaní sa domáhala, aby jej žalovaný, ako zodpovedný za dopravnú nehodu, pri ktorej došlo k poškodeniu zdravia jej poistenca, zaplatil náklady poskytnutej zdravotnej starostlivosti v sume 26 768,- Sk (888,53 €).

Jednou z rozhodujúcich otázok v predmetnej veci je vznik nároku na náhradu nákladov na zdravotnú starostlivosť. Ide o posúdenie, s ktorou právnou skutočnosťou je spojený vznik práva domáhať sa takto vynaložených nákladov. Dovolací súd v tomto smere dospel k záveru, že je to deň zaplataenia úhrady poskytovateľovi zdravotnej starostlivosti. Súdny preto správne postupovali, keď za určujúci považovali okamih zaplataenia príslušnej úhrady zdravotnou poisťovňou. Vznik práva na náhradu nákladov vynaložených na zdravotnú starostlivosť nemôže byť daný ani protiprávnou udalosťou majúcou za následok poskytnutie zdravotnej starostlivosti, ani deň podania žaloby na súde.

Pokiaľ ide o samotný nárok žalobkyne treba uviesť, že zdravotná poisťovňa mala podľa § 57 ods. 1 zákona o zdravotnom poistení právo voči tretím osobám na náhradu vynaložených nákladov za poskytnutú zdravotnú starostlivosť v dôsledku zavineného protiprávneho konania voči poistencom. Nadobudnutím účinnosti ustanovenia § 87 zákona č. 581/2004 Z. z. o zdravotných poisťovniach bol zákon č. 273/1994 Z. z. o zdravotnom poistení od 1. januára 2005 zrušený (Cl. VIII zákona).

Zákon č. 581/2004 Z. z. o zdravotných poisťovniach, dohľade nad zdravotnou starostlivosťou mal ako jeden z reformných zdravotníckych zákonov založiť novú organizáciu a spravovanie verejného zdravotného poistenia a pre naplnenie tohto účelu upraviť, že doteraz existujúce zdravotné poisťovne, ktoré chcú aj naďalej pôsobiť na trhu verejného zdravotného poistenia, musia prejsť povinnou transformáciou.

V prípade žalobkyne — Všeobecnej zdravotnej poisťovne bola táto transformácia v zmysle ustanovenia § 78 zákona č. 581/2004 Z. z. povinná, keďže vláda musela garantovať poskytovanie zdravotnej starostlivosti v situácii, že by sa všetky doterajšie zdravotné poisťovne bez zriaďovateľskej pôsobnosti štátu netransformovali.

Na účely potrebnej transformácie doterajších zdravotných poisťovní potom zákonodarca v prechodnom ustanovení § 81 zákona č. 581/2004 Z. z. upravil, že právne postavenie doterajšej zdravotnej poisťovne, jej vnútorné právne pomery a jej práva, povinnosti a zodpovednosť v súvislosti s vykonávaním zdravotného poistenia sa do jej zániku spravujú doterajšími predpismi, ak tento zákon neustanovuje inak (§ 68 ods. 7). Na doterajšie zdravotné poisťovne sa v procese transformácie nevzťahujú ustanovenia o nakladaní s majetkom podľa osobitného predpisu.

V zmysle § 74 ods. 2 zákona č. 581/2004 Z. z. zaniká doterajšia zdravotná poisťovňa dňom vzniku akciovej spoločnosti. Táto akciová spoločnosť je právnym nástupcom doterajšej zdravotnej poisťovne. Podľa výpisu z obchodného registra Všeobecná zdravotná poisťovňa ako akciová spoločnosť vznikla dňa 1. júla 2005.

Z vyčíslenia nákladov za poskytnutú zdravotnú starostlivosť predloženej žalobkyňou vyplýva, že poskytovateľom zdravotnej starostlivosti zaplatila za zdravotnú starostlivosť poskytnutú jej poistencovi v dňoch 15. júna 2005, 24. júna 2005, 27. júna 2005, 29. júna 2005, 14. septembra 2005, 22. septembra 2005 a 7. októbra 2005. Z uvedeného vyplýva, že obdobie od 1. júla 2005 do 31. augusta 2005 ani nebolo predmetom tohto súdneho konania.

Z hľadiska problému vymedzeného odvolacím súdom treba predovšetkým zistiť, či nárok na náhradu vynaložených nákladov na zdravotnú starostlivosť v období od 1. januára 2005 do 31. júna 2005 možno podradiť pod niektorý z troch okruhov právnych vzťahov vyjadrených v prechodnom ustanovení § 81 zákona č. 581/2004 Z. z.:

1. právne postavenie doterajšej zdravotnej poisťovne,
2. jej vnútorné právne pomery a
3. jej práva, povinnosti a zodpovednosť v súvislosti s vykonávaním zdravotného poistenia.

Súd prvého stupňa, ako aj odvolací súd túto otázku nesprávne právne posúdili, keď nárok na náhradu vynaložených výdavkov na zdravotnú starostlivosť voči tretej osobe, ak k poškodeniu zdravia došlo jej zavineným protiprávnym konaním nepovažovali za vykonávanie zdravotného poistenia. V tomto smere interpretácia odvolacieho súdu, že ustanovenie § 37 zákona č. 273/1994 Z. z. rozlišuje vykonávanie zdravotného poistenia od uplatňovania náhrady vynaložených nákladov, bola príliš formálna, zužujúca a bez zohľadnenia ďalších súvislostí.

V tomto smere dovolací súd poukazuje na svoju doterajšiu judikatúru, najmä na rozhodnutie uverejnené v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod číslom 16/2005 vydané v súvislosti s oslobodením od súdneho poplatku vo veciach zdravotného poistenia, sociálneho zabezpečenia vrátane nemocenského poistenia, dôchodkového zabezpečenia, štátnych sociálnych dávok, sociálnej pomoci a poistenia v nezamestnanosti, aktívnej politiky trhu práce a garančného fondu a poskytovania zdravotnej starostlivosti [§ 4 ods. 1 písm. d) zákona o súdnych poplatkoch]. V rámci tohto rozhodnutia Najvyšší súd Slovenskej republiky konštatoval, že niet žiadneho rozumného dôvodu oddeľovať konanie vo veciach zdravotného poistenia a poskytovania zdravotnej starostlivosti v riešení otázky vecného oslobodenia od súdneho poplatku. Uvedený výkladový prístup bolo potrebné aplikovať aj v prejednávanom prípade. Keďže vykonávanie zdravotného poistenia nebolo a ani nie je ako pojem definovaný zákonom, bolo potrebné pri jeho výklade vychádzať zo širšieho kontextu ustanovení zákona a účelu právnej úpravy zdravotného poistenia. Predmetné hľadisko získalo na význame pri transformácii zdravotných poisťovní na základe novej právnej úpravy verejného zdravotného poistenia. Ani v tomto prípade nebolo rozumného dôvodu, prečo by zákonodarca pri úprave prechodného obdobia transformácie zdravotných poisťovní chcel vylúčiť právo zdravotných poisťovní uplatňovať si náhradu vynaložených výdavkov na zdravotnú starostlivosť, ktorá im do 31. decembra 2004 zo zákona patrila.

Záver vety prvej citovaného prechodného ustanovenia „ak tento zákon neustanovuje inak (§ 68 ods. 7)“ sa práve s odkazom na obsah ustanovenia § 68 ods. 7 zákona č. 581/2004 Z. z. nepochybne vzťahuje iba na vnútorné pomery doterajšej zdravotnej poisťovne, a nie ako nesprávne uviedol súd prvého stupňa, že sa má tým na mysli ustanovenie § 42 ods. 4 písm. a) zákona č. 577/2004 Z. z.

Z vyššie uvedených hľadísk preto ostali nároky transformujúcej Všeobecnej zdravotnej poisťovne za náklady vynaložené na zdravotnú starostlivosť vyplatené v dňoch 15. júna 2005, 24. júna 2005, 27. júna 2005, 29. júna 2005, teda do jej vzniku ako akciovej spoločnosti, zachované podľa právnej úpravy zákona č. 273/1994 Z. z. v znení účinnom do 31. decembra 2004.

Napokon, rozhodnutie odvolacieho súdu nie je správne ani podľa ním vysloveného právneho názoru, keď nepriznal nárok žalobkyne za vynaložené náklady na zdravotnú starostlivosť uhradené po 1. septembri 2005, kedy zákon č. 577/2004 Z. z. (po zmene zákonom č. 347/2005 Z. z.) v ustanovení § 42 ods. 4 písm. a) už upravoval aj právo na náhradu vynaložených výdavkov na zdravotnú starostlivosť voči tretej osobe, ak k poškodeniu zdravia došlo jej zavineným protiprávnym konaním.

V rámci odpovede na dovoláciu otázku potom treba konštatovať, že nárok na náhradu za poskytnutú zdravotnú starostlivosť, ktorý žalobkyňi vznikol od 1. januára 2005 (t. j. od účinnosti zákona č. 581/2004 Z. z.) do účinnosti zákona č. 347/2005 Z. z. možno uplatniť podľa § 81 zákona č. 581/2004 Z. z. Na nároky vzniknuté po účinnosti citovaného zákona sa vzťahuje ustanovenie § 42 ods. 4 písm. a) zákona č. 577/2004 Z. z. v znení zákona č. 347/2005 Z. z.

Keďže odvolací súd pri posudzovaní dôvodnosti nárokov na náhradu vynaložených výdavkov na zdravotnú starostlivosť voči tretej osobe, ak k poškodeniu zdravia došlo jej zavineným protiprávnym konaním vychádzali z nesprávneho právneho názoru, jeho rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. V nadväznosti na vyššie uvedené závery dovolacieho súdu bude treba primerane aj doplniť ďalšie dokazovanie.

Z uvedených dôvodov Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok odvolacieho súdu zrušil (§ 243b ods. 2 O. s. p.) a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

52.

ROZHODNUTIE

Sama skutočnosť, že prebieha konanie o (excindačnej) žalobe na vylúčenie veci zo súpisu konkurznej podstaty, nezakladá bez ďalšieho nedostatok naliehavého právneho záujmu žalobcu [§ 80 písm. c) O. s. p.] na určení, že je vlastníkom tejto veci.

(Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 28. októbra 2009, sp. zn. 4 Cdo 96/2008)

Okresný súd Trebišov rozsudkom z 11. decembra 2006, č. k. 10 C 47/2003-437, zamietol žalobu, ktorou sa žalobkyňa domáhala voči žalovanému určení svojho vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam zapísaným v katastrí nehnuteľností pre kat. úz. Z. T. na liste vlastníctva č. 1020. Zároveň rozhodol, že účastníkom sa nepriznáva náhrada trov konania. Zamietnutie žaloby odôvodnil nedostatkom naliehavého právneho záujmu žalobkyne na určení vlastníckeho práva k označeným nehnuteľnostiam. Tento nedostatok vyvodil zo skutočnosti, že na Krajskom súde v Košiciach je pod sp. zn. 3 Cbi 322/04 vedené konanie, predmetom ktorého je žaloba žalobkyne proti žalovanému o vylúčenie predmetných nehnuteľností zo súpisu konkurznej podstaty (ďalej len „podstata“) úpadcu I., s. r. o. Vyslovil názor, že pokiaľ nie je právoplatne rozhodnuté o žalobe o vylúčenie veci zo súpisu podstaty, nemôže byť daný naliehavý právny záujem na určení vlastníckeho práva k veci zahrnutej do súpisu majetku patriaceho do podstaty.

Krajský súd v Košiciach, ako odvolací súd, na odvolanie žalobkyne rozsudkom zo 14. decembra 2007, sp. zn. 5 Co 42/2007, rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil a vyslovil, že žalobkyňa nemá právo na náhradu trov odvolacieho konania a žalovanému sa ich náhrada nepriznáva. Zároveň samostatným výrokom pripustil proti svojmu rozsudku dovolanie na posúdenie právnej otázky, či žalobkyňa má naliehavý právny záujem na určení svojho vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, ak sa súčasne na konkurznom súde vedie konanie podľa § 19 zákona č. 328/1991 Zb. o konkurze a vyrovnaní v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o konkurze“) na základe jej žaloby (tzv. vylučovacej) proti správcovi podstaty, ktorou sa domáha vylúčenia nehnuteľností zo súpisu podstaty. Pripustenie dovolania odôvodnil neriešením vymedzenej dovolacej otázky v konštantnej judikatúre súdov. Sám túto otázku riešil v zhode so súdom prvého stupňa tak, že kým sa právoplatne nerozhodne o žalobe o vylúčenie nehnuteľností zo súpisu podstaty, nemôže byť daný naliehavý právny záujem na určení vlastníckeho práva k nim. Tento záver vyvodil s poukazom na to, že rozhodnutie súdu o určení vlastníckeho práva žalobkyne k označeným nehnuteľnostiam (ak by určovacej žalobe bolo vyhovené) nie je samo osebe takou právnou skutočnosťou, ktorá by mala za následok ich vylúčenie zo súpisu majetku patriaceho do podstaty.

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala dovolanie žalobkyňa. Žiadala, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu aj súdu prvého stupňa zrušil a vec vrátil prvostupňovému súdu na ďalšie konanie. Dovolanie odôvodnila nesprávnym právnym posúdením veci odvolacím súdom. Namietala, že má naliehavý právny záujem na požadovanom určení, pretože bez tohto určenia je ohrozené jej právo, resp. jej právne postavenie je neisté. V súvislosti s konaním o vylúčení veci z podstaty uviedla, že výrokom rozhodnutia, vydaného v takomto konaní, o zamietnutí žaloby alebo o vylúčení veci zo súpisu podstaty sa nerieši vlastnícke právo k veci, aj keď súd sa touto otázkou zaoberá ako s predbežnou v odôvodnení rozhodnutia.

Žalovaný sa k podanému dovolaniu písomne nevyjadril.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O. s. p.), preskúmal dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, a dospel k záveru, že ho treba zrušiť.

Dovolací súd je podľa ustanovenia § 242 ods. 1 O. s. p. viazaný rozsahom dovolania a uplatneným dovolacím dôvodom; z úradnej povinnosti skúma iba vady uvedené v § 237 O. s. p., a iné vady konania len vtedy, pokiaľ by mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Existenciu takýchto vád však dovolací súd z obsahu spisu nezistil.

V danom prípade je dovolanie prípustné podľa § 238 ods. 3 O. s. p., t. j. len preto, že jeho prípustnosť vyslovil vo svojom potvrdzujúcom rozsudku odvolací súd, ktorý zároveň vo výroku rozsudku vymedzil otázku po právnej stránke zásadného významu. To znamená, že dovolateľka bola oprávnená napadnúť rozhodnutie odvolacieho súdu len z dôvodu, že spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci, a to iba v otázke, pre ktorú bolo dovolanie pripustené. Dovolaný súd preto skúmal v dovolacom konaní správnosť napadnutého rozsudku len vo vzťahu k tejto otázke.

Z hľadiska skutkového stavu bolo v preskúmvanej veci zistené, že uznesením Krajského súdu v Košiciach, č. k. 5 K 253/01-11, z 26. júna 2002 bol na majetok dlžníka L, s. r. o., so sídlom v S. č. 188 vyhlásený konkurz,

že za správcu podstaty bol ustanovený JUDr. M. K. a že v konaní vedenom na Krajskom súde v Košiciach pod sp. zn. 3 Cbi 322/04 sa žalobkyňa žalobou podanou 18. októbra 2004 proti uvedenému správcovi domáha vylúčenia nehnuteľností, ku ktorým žiada určiť vlastnícke právo, zo súpisu podstaty.

Riešenie otázky, pre ktorú bolo pripustené dovolanie, t. j. otázky, či konanie o žalobe na vylúčenie veci zo súpisu podstaty zakladá nedostatok naliehavého právneho záujmu na žalobe o určenie vlastníckeho práva k veci, vyžaduje porovnanie zmyslu a účelu týchto žalôb.

Žaloba o určenie vlastníckeho práva, predstavujúca jeden z právnych prostriedkov ochrany vlastníka, má svoj základ v ustanovení § 80 písm. c) O. s. p., podľa ktorého návrhom na začatie konania možno uplatniť, aby sa rozhodlo najmä o určení, či tu právny vzťah alebo právo je alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem. Základným procesným predpokladom úspešnosti takejto žaloby je existencia naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení. Naliehavý právny záujem na určení, či tu právny vzťah alebo právo je alebo nie je, je daný najmä tam, kde by bez tohto určenia bolo ohrozené právo žalobcu, alebo kde by sa bez tohto určenia jeho právne postavenie stalo neistým. Žaloba domáhajúca sa určenia podľa § 80 písm. c) O. s. p. nemôže byť spravidla opodstatnená tam, kde možno žalovať o splnenie povinnosti podľa písm. b) tohto ustanovenia. Aj v prípade, keď možno žalovať o splnenie povinnosti, môže byť naliehavý právny záujem na určení daný vtedy, ak sa tým vytvorí pevný právny základ pre právne vzťahy medzi účastníkmi a predíde sa tak prípadným ďalším žalobám o plnenie alebo ak žaloba o splnenie povinnosti nerieši alebo nemôže riešiť celý obsah alebo dosah sporného právneho vzťahu alebo práva. Ak sa žalobca domáha určenia, že je vlastníkom nehnuteľnosti, pri ktorej je v katastri nehnuteľností zapísaný ako vlastník niekto iný, má (vo vzťahu k tejto osobe) nepochybne naliehavý právny záujem na požadovanom určení. S prihliadnutím na význam zápisu vlastníckeho práva v katastri nehnuteľností a jeho právnym účinkom (ktorými sú hodnotnosť a záväznosť údajov katastra v zmysle § 70 zákona č. 162/1995 Z. z. o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam (ďalej len „katastrálny zákon“) je odôvodnený záver, že právne postavenie žalobcu je za tejto situácie neisté a že bez požadovaného určenia by jeho právo mohlo byť ohrozené. Pretože súdne rozhodnutie o určení vlastníckeho práva k nehnuteľnosti je podkladom na vykonanie zmeny zápisu v katastri nehnuteľností (§ 34 ods. 1 katastrálneho zákona), je žaloba o určenie vlastníckeho práva spôsobilým právnym prostriedkom na odstránenie neistoty o skutočných právnych vzťahoch medzi účastníkmi.

Od žaloby o určenie vlastníckeho práva k veci treba odlišovať žalobu o vylúčenie veci zo súpisu podstaty (excindačnú žalobu) upravenú v ustanovení § 19 ods. 2 zákona o konkurze. V zmysle tohto ustanovenia súd uloží tomu, kto uplatňuje, že vec sa nemala do súpisu zaradiť, aby v lehote určenej súdom podal žalobu proti správcovi na súde, ktorý vyhlásil konkurz, a v prípade, že žaloba nie je podaná včas, predpokladá sa, že vec je do súpisu zahrnutá oprávnenne. Výsledkom úspešného uplatnenia takejto žaloby je vylúčenie veci zo súpisu podstaty, a tým aj strata oprávnenia správcu nakladať s vecou a najmä strata možnosti speňažiť ju. Zahnutím veci do konkurznej podstaty sa nikdy nemení jej skutočný vlastník, či už je ním úpadca alebo iná osoba. Zápisom veci do súpisu podstaty, rovnako ako právoplatným rozhodnutím o jej vylúčení zo súpisu podstaty alebo o zamietnutí vylučovacej žaloby, nemôže byť nikdy určený vlastník veci. V konaní o vylučovacej žalobe môže byť otázka vlastníctva riešená iba ako otázka predbežná, a to len za predpokladu, že má pre rozhodnutie sporu právny význam. Do konkurznej podstaty patrí nielen majetok, ktorý dlžníkovi patril v deň vyhlásenia konkurzu alebo ktorý nadobudol za konkurzu, ale aj taký majetok, ktorého vlastníkom je osoba odlišná od úpadcu, ak právne úkony dlžníka (úpadcu) týkajúce sa tohto majetku (na základe ktorých dlžník prestal byť jeho vlastníkom) sú voči veriteľom (konkurzným veriteľom) neúčinné [buď na základe zákona alebo na základe rozhodnutia súdu — § 14 ods. 1 písm. a), § 15 a § 16 zákona o konkurze]. V prípade žaloby o určenie vlastníctva súd môže skúmať, či žalobca je alebo nie je vlastníkom veci, no otázkou, či vec bola zahrnutá do súpisu podstaty oprávnenne sa nezaoberá, pretože to nie je predmetom konania vyvolaného určovacou žalobou. Aj keď k vylúčeniu veci zo súpisu podstaty môže dôjsť (ak nebola táto otázka vyriešená mimosúdnou dohodou uzavretou so správcom podstaty alebo ak nevyhoveli správcovi podstaty námietkam osoby, ktorá u neho uplatnila svoje práva k veci, dobrovoľne) len na základe rozhodnutia súdu o vylúčení veci zo súpisu podstaty, nebráni to úspešnému uplatneniu žaloby o určenie vlastníckeho práva k tejto veci. Pretože prípadné rozhodnutie súdu o vylúčení veci zo súpisu podstaty nie je podkladom pre zápis vlastníckeho práva v katastri nehnuteľností, a teda nie je spôsobilé odstrániť stav právnej neistoty v otázke vlastníctva, má žalobca naliehavý právny záujem na určovacej žalobe o určení svojho vlastníctva k veci. Naproti tomu zamietnutie žaloby o vylúčenie veci zo súpisu podstaty ešte neznamená, že žalobca nemôže byť jej vlastníkom, že vec musí byť v rámci speňažovania majetku patriaceho do podstaty predaná (§ 27 ods. 12 zákona o konkurze) a že konkurz nemôže byť zrušený aj inak, než po splnení rozvrhového uznesenia (§ 44 ods. 1 písm. a) a c) zákona o konkurze]. Žaloba o určenie vlastníckeho práva k veci a žaloba o vylúčenie veci zo súpisu podstaty majú svoje opodstatnenie dané predmetom konania, ktorý bol nimi určený. Keďže predmety týchto žalôb sa líšia, možnosť uplatnenia jednej z nich

nevyklučuje prípadne úspešné uplatnenie druhej. To zároveň znamená, že zo skutočnosti, že je vedené konanie o návrhu žalobcu na vylúčenie veci zo súpisu podstaty, nemožno vyvodzovať nedostatok jeho naliehavého právneho záujmu na určení, že je jej vlastníkom. Dovolací súd poznamenáva, že konkurencia žaloby o určenie vlastníckeho práva k veci v zmysle § 80 O. s. p. a žaloby o vylúčenie veci z podstaty v zmysle § 19 ods. 2 zákona o konkurze bola rovnakým spôsobom riešená aj judikatúrou súdov v Českej republike, a to v rozsudku Najvyššieho súdu Českej republiky z 27. januára 1998, sp. zn. 2 Odon 8(V97, publikovaného v Sbíрке soudních rozhodnutí a stanovisek, v zošite 9/1998 pod číslom 58.

V prejednávanej veci odvolací súd správne konštatoval, že prípadné rozhodnutie o určení vlastníckeho práva žalobkyne k označeným nehnuteľnostiam nemôže byť takou právnou skutočnosťou, ktorá by mala sama osebe za následok ich vylúčenie zo súpisu podstaty. Vzhľadom na vyššie uvedené odlišnosti určovacej a excindačnej žaloby a dôsledky vyplývajúce z právoplatného rozhodnutia súdu o týchto žalobách však táto okolnosť nebola pre posúdenie otázky naliehavého právneho záujmu na určovacej žalobe právne významná. Preto právny záver odvolacieho súdu o nedostatku naliehavého právneho záujmu žalobkyne na požadovanom určení, kým sa právoplatne nerozhodne o vylúčení predmetných nehnuteľností zo súpisu podstaty, nebol správny.

So zreteľom na uvedené dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu pre nesprávne právne posúdenie veci v dovolaní pripustenej otázke zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 243b ods. 2 veta prvá O. s. p.).

53.

ROZHODNUTIE

V prípade zásahu do práva na súkromie nie je zníženie dôstojnosti alebo vážnosti v spoločnosti v značnej miere jedinou relevantnou formou závažnosti ujmy spôsobenej fyzickej osobe na chránených právach.

Ak došlo k zásahu do súkromia, nie je procesnou povinnosťou dotknutej osoby preukazovať, že neoprávnený zásah pôsobil difamačne a mal za následok zníženie jej vážnosti a dôstojnosti v spoločnosti.

(Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 18. februára 2010, sp. zn. 3 Cdo 137/2008)

Navrhovateľka sa v konaní o ochranu osobnosti návrhom z 29. decembra 2004 domáhala, aby odporkyňa bola súdom zaviazaná zaplatiť jej náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch vo výške vyjadrenej sumou 1 000 000,- Sk. Na odôvodnenie tohto návrhu uviedla, že odporkyňa 20. septembra 2004 na úvodnej stránke čísla 38/2004 týždenníka P. uverejnila fotografické snímky navrhovateľky a P. W. s textom: „Ani nie rok po tom, čo sa P. W. stal vdovcom, už začal žiť so svojou priateľkou“. V tomto čísle uvedeného periodika boli aj na ďalších stranách bez súhlasu navrhovateľky uverejnené informácie z jej súkromného života, obsahujúce tiež údaje o súkromnej časti jej bežného dňa, ako aj fotografie zachytávajúce ju v spoločnosti P. W., fotografie domu a motorového vozidla navrhovateľky, jej maloletej dcéry, ako aj informácie o maloletej dcére navrhovateľky.

Okresný súd Bratislava V rozsudkom zo 16. januára 2006, č. k. 11 C 253/2004-137, uložil odporkyni povinnosť zaplatiť navrhovateľke 350 000,-Sk a nahradiť jej trovy konania. Vo zvyšku návrh zamietol. V odôvodnení rozsudku uviedol, že konaním odporkyne došlo k protiprávnemu zásahu do súkromia navrhovateľky, lebo boli v rozpore so zákonom zverejnené skutočnosti z jej súkromného života. Bez súhlasu navrhovateľky boli zverejnené tiež základné údaje o nej (meno, priezvisko, vek, funkcia, miesto pôsobenia, bydlisko, rodinný stav), ako aj meno a vek jej dcéry a boli zverejnené fotografie navrhovateľky a jej dcéry. Predmetné články nemali spravodajský charakter a týkali sa súkromia navrhovateľky, ktorá má pritom, ako sudkyňa, zákonom zaručenú zvýšenú ochranu práv (§ 34 ods. 7 zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a príseďiacich). Nerešpektovaním jej práv bolo negatívne zasiahnuté do jej súkromia, znížil sa „spoločenský status“ navrhovateľky a privodil stav, keď sa nie vlastnou vinou stala terčom nežiadúcej publicity. Súd prvého stupňa súhlasil s navrhovateľkou, že justícia „nie je šoubiznis“ a o sudcovi nemožno písať tak, ako sa zvykne písať o tzv. celebritách. Pri rozhodovaní o výške primeranej náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch vzal súd prvého stupňa na zreteľ najmä povahu práv, do ktorých bolo zasiahnuté, intenzitu zásahu, „profesionálny status“ navrhovateľky a čítanosť periodika. Za primeranú považoval materiálnu satisfakciu vyjadrenú sumou 350 000,- Sk. O náhrade trov konania rozhodol v zmysle § 142 ods. 3 O. s. p.

Proti výroku tohto rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým bol vo zvyšnej časti zamietnutý návrh na priznanie náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch, podala odvolanie navrhovateľka. Výrok tohto rozsudku, ktorým bolo návrhu vyhovené, a ktorým bolo rozhodnuté o náhrade trov konania, napadla odvolaním odporkyňa.

Krajský súd v Bratislave rozsudkom z 15. novembra 2007, sp. zn. 3 Co 12cy2006, rozsudok súdu prvého stupňa vo výroku, ktorým zaviazal odporkyňu zaplatiť navrhovateľke 350 000,- Sk, zmenil tak, že návrh zamietol; v zamietajúcom výroku (ktorým zamietol návrh v časti o zaplatenie 650 000,- Sk) napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil. Navrhovateľke uložil povinnosť zaplatiť odporkyni náhradu trov konania. V odôvodnení tohto rozsudku sa odvolací súd stotožnil s názorom navrhovateľky, že právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch má fyzická osoba v prípade, že morálna satisfakcie nie je aktuálna. Súhlasil aj s názorom, že zverejnené články nemali spravodajský charakter a neoprávnene sa dotkli súkromia navrhovateľky - sudkyne, ktorá má zákonom zaručenú ochranu práv v zmysle § 34 ods. 7 zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a príseďiacich. Navrhovateľka sa v danom prípade stala nie vlastnou vinou terčom nežiaduceho záujmu a publicity. V dôsledku neoprávneného zásahu do jej súkromia sa nedomáha upustenia od neoprávnených zásahov alebo odstránenia ich následkov, ale peňažnej satisfakcie. Peňažná satisfakcia je však prípustná len vtedy, ak je preukázané, že osobná ujma je spojená so zvlášť citelným znížením a sťažiením postavenia dotknutej osoby v kruhu, kde sa pohybuje a jej zmiernenie a vyváženie nemožno napraviť. Odvolací súd dospel k záveru, že navrhovateľka žiadnym spôsobom nepreukázala, že by v dôsledku protiprávneho konania odporkyne bola v značnej miere znížená jej dôstojnosť. Konanie o náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch (§ 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka) je konaním návrhovým. Navrhovateľka preto už v návrhu na začatie konania mala označiť dôkazy, ktorými preukazuje svoje skutkové tvrdenia, lebo nie je úlohou súdu nahrádzať v tomto smere jej procesnú aktivitu. Zo spisu nevyplýva, že by navrhovateľka v priebehu konania splnila povinnosť tvrdenia a že by označila dôkazy na preukázanie svojich tvrdení. Súd prvého stupňa sa uspokojil s nepreukázanými tvrdeniami navrhovateľky a pri posudzovaní výšky náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch

sa obmedzil len na niekoľko (prevažne všeobecných) úvah bez vysvetlenia, konkrétne na základe ktorých skutkových zistení k týmto záverom dospel. To platí aj o závere súdu prvého stupňa o znížení profesionálneho statusu navrhovateľky. Tvrdenie o zverejnení fotografie jej dcéry, ktoré si osvojil súd prvého stupňa, nemá oporu vo vykonanom dokazovaní, lebo nebolo preukázané, že na fotografii pri garáži je zachytená dcéra navrhovateľky. V rovine nepreukázaného skutkového tvrdenia zostalo aj ďalšie tvrdenie navrhovateľky, že uvedený článok vyšiel v čase, keď sudcovia podávali majetkové priznanie a údaj o dome „patriacom navrhovateľke vzbudil nedôveru“ nadriadených k jej majetkovému priznaniu. V ďalšom odvolací súd uviedol, že do rámca vážnosti a dôstojnosti fyzickej osoby (§ 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka) patrí aj stavovská a profesionálna česť a vážnosť, avšak aj preukázanie zásahu do týchto hodnôt musí byť výsledkom dokazovania. Navrhovateľka v danom konaní nepreukázala, že u nej došlo k následkom uvedeným v § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka. Vzhľadom na to rozsudok súdu prvého stupňa v časti priznania náhrady nemajetkovej ujmy v sume 350 000,- Sk zmenil (§ 220 ods. 1 O. s. p.) tak, že návrh v tejto časti ako nedôvodný zamietol; v zamietajúcom výroku rozsudok súdu prvého stupňa, ako vecne správny, potvrdil (§ 219 O. s. p.). O náhrade trov konania rozhodol podľa § 224 ods. 1 a 2 O. s. p. v spojení s § 142 ods. 1 a § 151 ods. 1 O. s. p.

Uvedený rozsudok odvolacieho súdu napadla navrhovateľka dovolaním, v ktorom uviedla, že toto rozhodnutie bolo vydané v konaní postihnutom tzv. inou vadou konania majúcou za následok nesprávne rozhodnutie [§ 241 ods. 2 písm. b) O. s. p.] a spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci [§ 241 ods. 2 písm. c) O. s. p.]. Nesúhlasila so záverom odvolacieho súdu, že nepreukázala zníženie svojej dôstojnosti a vážnosti v dôsledku protiprávneho konania odporkyne. Zdôraznila, že odvolací súd nesprávne interpretoval § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka tak, akoby podmienkou vzniku nároku na priznanie zadosťučinenia v peniazoch bolo vždy zníženie dôstojnosti a vážnosti fyzickej osoby v spoločnosti. V zmysle tohto ustanovenia je ale jedinou podmienkou na priznanie náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch (iba) to, že sa morálne zadosťučinenie javí ako nedostatočné. Okrem prípadov, v ktorých došlo k vážnemu zníženiu dôstojnosti alebo vážnosti dotknutej osoby v spoločnosti, prichádza náhrada nemajetkovej ujmy v peniazoch do úvahy aj v ďalších prípadoch, v ktorých neoprávnený zásah nie je nevyhnutne spojený so znížením dôstojnosti a vážnosti v spoločnosti, priznanie tejto náhrady však odôvodňujú iné okolnosti. Napadnuté rozhodnutie svedčí o prehliadnutí toho, že niektorým právam sudcu sa nad rámec daný všeobecnou právnou úpravou (§ 11 až 13 Občianskeho zákonníka) poskytuje zvýšená ochrana, ktorá vyplýva z osobitného zákona (§ 34 ods. 7 zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a príseďiacich). Ak zákonodarca považoval za potrebné chrániť vo zvýšenej miere určité práva sudcu, je nenáležité dokazovať, že opakované, neoprávnené, vedomé a úmyselné porušovanie týchto práv zasiahlo jeho česť a dôstojnosť. Dodala, že z dôvodu verejnej funkcie, ktorú zastáva, môže byť (a v minulosti aj reálne bola) predmetom útoku. Na to odvolací súd dostatočne neprihliadol. Tým, že odporkyňa protiprávne odhalila jej súkromie, vzniklo reálne nebezpečenstvo možnosti opakovania ďalších podobných útokov. Bez povšimnutia súdu zostala aj tá stránka zásahu do súkromia navrhovateľky, ktorá mala príčinnú súvislosť medzi psychickým stavom jej dcéry a publikovaním predmetných článkov a fotografií. Poukázala na to, že pri niektorých typoch zásahov do práva na ochranu osobnosti je nárok na peňažnú satisfakciu opodstatnený nie výsledkami vykonaného dokazovania, ale voľnej úvahy súdu. O taký prípad ide medziiným pri zásahu do práva na súkromný život. Pokiaľ mal odvolací súd v danej veci odlišný názor na otázku preukázania splnenia určitej podmienky vzniku nároku na peňažnú satisfakciu, mal rozhodnutie napadnuté dovolaním zrušiť a vec vrátiť súdu prvého stupňa na ďalšie konanie [§ 221 ods. 1 písm. h) O. s. p.], a nie ho zmeniť (§ 220 O. s. p.). Tým, že odvolací súd tak nepostupoval, došlo v konaní k tzv. inej vade majúcej za následok nesprávne rozhodnutie vo veci [§ 241 ods. 2 písm. b) O. s. p.]. Dovolateľka v ďalšom poukázala na nesprávny záver odvolacieho súdu, že vo vykonanom dokazovaní nemá oporu jej tvrdenie o zverejnení fotografie dcéry; táto skutková okolnosť bola totiž dostatočne preukázaná. Uviedla tiež, že v priebehu konania upozornila na pokračujúce zasahovanie odporkyne do jej chránených práv (v číslach 3 - 5/2005 časopisu P.). Odvolací súd na to ale neprihliadol. V súlade so zaužívanou judikatúrou súdov Slovenskej republiky mal odvolací súd pri riešení otázky primeranej výšky peňažného zadosťučinenia prihliadať aj na to, s akým úmyslom bolo zasiahnuté do osobnosti navrhovateľky. V danom prípade motívom zverejnenia predmetných článkov a fotografií nebolo spravodajstvo alebo poskytnutie informácií významných pre širokú verejnosť, ale snaha aj za cenu neodsúhlaseného, neetického a protiprávneho medializovania jej súkromných záležitostí udržať alebo zvýšiť čítanosť periodika a finančný prospech vydavateľa. Záverom zhrnula, že odvolací súd na jednej strane dospel k (správnemu) záveru o protiprávnosti zásahu do jej chránených osobnostných práv, na druhej strane ale nedocenil stupeň intenzity tohto zásahu a jeho následky, v dôsledku čoho zaujal nesprávny záver, že nie sú splnené podmienky na priznanie materiálnej satisfakcie. Zo všetkých týchto dôvodov navrhovateľka žiadala napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

Odporkyňa sa k dovolaniu navrhovateľky nevyjadřila.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O. s. p.), po zistení, že dovolanie podala včas účastníčka konania (§ 240 ods. 1 O. s. p.), ktorá je zastúpená advokátom (§ 241 ods. 1 O. s. p.), skúmal najskôr, či dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom.

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O. s. p.).

V prejednávanej veci odvolací súd rozhodol rozsudkom. Dovolanie proti rozsudku je prípustné vtedy, keď je ním napadnutý zmeňujúci rozsudok (§ 238 ods. 1 O. s. p.) alebo rozsudok, v ktorom sa odvolací súd odchyľil od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci (§ 238 ods. 2 O. s. p.). Dovolanie je prípustné aj proti potvrdzujúcemu rozsudku odvolacieho súdu, ak odvolací súd vo výroku rozsudku vyslovil, že je dovolanie prípustné, pretože po právnej stránke ide o rozhodnutie zásadného významu (§ 238 ods. 3 O. s. p.).

Dovolanie navrhovateľky smeruje proti rozsudku, ktorý má viacero výrokov [a) potvrdzujúci, b) zmeňujúci a c) o náhrade trov]. Prípustnosť dovolania proti nim posudzoval dovolací súd samostatne.

Potvrdzujúcim výrokom odvolací súd potvrdil výrok rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým bol zamietnutý návrh vo zvyšnej časti (t. j. v časti presahujúcej sumu 350 000,- Sk). Tento výrok rozsudku odvolacieho súdu nevykazuje znaky rozsudkov, proti ktorým je dovolanie prípustné podľa § 238 ods. 1 až 3 O. s. p. Prípustnosť dovolania proti tomuto výroku nezakladá ani vada konania v zmysle § 237 O. s. p., lebo vada tejto povahy nebola v dovolaní namietaná a v dovolacom konaní nevyšla najavo. So zreteľom na to dovolací súd dovolanie navrhovateľky v tejto časti odmietol ako procesné neprípustné [§ 243b ods. 5 O. s. p. v spojení s § 218 ods. 1 písm. c) O. s. p.].

Vo zvyšnej časti je dovolanie navrhovateľky procesné prípustné, lebo smeruje proti výroku, ktorým odvolací súd zmenil výrok rozsudku súdu prvého stupňa (§ 238 ods. 1 O. s. p.) zaväzujúci odporkyňu zaplatiť navrhovateľke 350 000,- Sk tak, že návrh v tejto časti zamietol. Najvyšší súd Slovenskej republiky mohol správnosť rozhodnutia odvolacieho súdu preskúmať len v časti napadnutej procesne prípustným dovoláním (pozn.: v ďalšom texte sa pod dovoláním navrhovateľky rozumie procesne prípustná časť jej dovolania). Po zistení, že dovolanie smeruje proti rozsudku, ktorý možno napadnúť dovoláním (§ 238 ods. 1 O. s. p.), preskúmal dovolací súd napadnutý rozsudok bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O. s. p.) a dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné.

V dovolaní je ako dovolací dôvod v zmysle § 241 ods. 2 písm. c) O. s. p. opodstatnene uplatnené to, že napadnuté rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci.

Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávnym právnym posúdením veci je omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav. O nesprávnu aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

Dovolací súd v preskúmvanej veci dospel k záveru, že odvolací súd svoje rozhodnutie založil na interpretácii ustanovení o ochrane osobnosti, pre ktorú nedávajú § 11 až 13 Občianskeho zákonníka dostatočnú oporu.

Fyzická osoba má právo na ochranu svojej osobnosti, najmä života a zdravia, občianskej cti a ľudskej dôstojnosti, ako aj súkromia, svojho mena a prejavov osobnej povahy (§ 11 Občianskeho zákonníka). Písomnosti osobnej povahy, podobizne, obrazové snímky a obrazové a zvukové záznamy týkajúce sa fyzickej osoby alebo jej prejavov osobnej povahy sa smú vyhotoviť alebo použiť len s jej privolením (§ 12 ods. 1 Občianskeho zákonníka). Privolenie nie je potrebné, ak sa použijú písomnosti osobnej povahy, podobizne, obrazové snímky alebo obrazové a zvukové záznamy na úradné účely na základe zákona (§ 12 ods. 2 Občianskeho zákonníka). Podobizne, obrazové snímky a obrazové a zvukové záznamy sa môžu bez privolenia fyzickej osoby vyhotoviť alebo použiť primeraným spôsobom tiež na vedecké a umelecké účely a pre tlačové, filmové, rozhlasové a televízne spravodajstvo. Ani také použitie však nesmie byť v rozpore s oprávnenými záujmami fyzickej osoby (§ 12 ods. 3 Občianskeho zákonníka). Fyzická osoba má právo najmä sa domáhať, aby sa upustilo od neoprávnených zásahov do práva na ochranu jeho osobnosti, aby sa odstránili následky týchto zásahov a aby jej bolo dané primerané zadosťučinenie (§ 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka). Pokiaľ by sa nezdalo postačujúce zadosťučinenie podľa odseku 1 najmä preto, že bola v značnej miere znížená dôstojnosť fyzickej osoby alebo jej vážnosť v spoločnosti, má fyzická osoba tiež právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch (§ 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka). Výšku náhrady podľa odseku 2 určí súd s prihliadnutím na závažnosť vzniknutej ujmy a na okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo (§13 ods. 3 Občianskeho zákonníka).

Právo na ochranu osobnosti predstavuje inštitút, v rámci ktorého sú chránené jednotlivé čiastkové práva zabezpečujúce občianskoprávnu ochranu konkrétnych stránok osobnosti fyzickej osoby. Predmetom ochrany sú jednak nemateriálne hodnoty a stránky osobnosti človeka (meno, česť, dôstojnosť, súkromie, telesná integrita a pod.), jednak prejavy osobnej povahy (napr. podobizne, zvukové záznamy). Otázkou prípadného negatívneho dotknutia týchto čiastkových práv v rámci práva na ochranu osobnosti treba pri každom z nich posudzovať samostatne.

Z hľadiska skutkových okolností, z ktorých navrhovateľka v predmetnom konaní vyvodzovala svoj nárok na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch, treba poukázať predovšetkým na to, že do rámca vymedzeného ustanoveniami § 11 až 13 Občianskeho zákonníka patrí právo na súkromie zahŕňajúce širokú oblasť súkromia fyzickej osoby (najmä jej súkromného života, intímnej a rodinnej sféry, vnútorného myšlienkového a citového života). V najširšom zmysle sa toto právo týka aj života v rodine a manželských a partnerských alebo priateľských či obdobných vzťahov. Takto chápané právo na súkromie spočíva v práve fyzickej osoby samostatne sa rozhodnúť podľa vlastného uváženia, či a v akom rozsahu majú byť skutočnosti z jej súkromného života sprístupnené iným alebo zverejnené. O porušenie práva na ochranu súkromia ide nielen v prípade neoprávneného získavania vedomostí a poznatkov o súkromí fyzickej osoby, ale tiež v prípade neoprávneného rozširovania týchto poznatkov a vedomostí. K zásahom do súkromia môže v niektorých prípadoch dôjsť aj v dôsledku zásahov do mena a priezviska. Širokej škále prejavov a súčastí súkromného života fyzickej osoby zodpovedá aj možnosť rozmanitých prejavov zásahov do súkromia a ich dôsledkov na chránené osobnostné práva. Vzhľadom na niektoré otázky nastolené v prejednávanej veci treba osobitne zdôrazniť, že tieto zásahy v určitých prípadoch môžu (avšak nemusia) mať aj difamačné dôsledky - neoprávnený zásah do tohto čiastkového práva (práva na súkromie) nemusí vždy vyvolať zníženie vážnosti alebo dôstojnosti dotknutej fyzickej osoby. Porušenie práva na súkromie treba dôsledne odlišovať od prípadov neoprávnených zásahov do práva na česť, dôstojnosť a vážnosť v spoločnosti.

Medzi čiastkové práva tvoriace súčasť širšie koncipovaného práva na ochranu osobnosti patrí tiež právo na podobu (zahŕňajúce aj oprávnenie domáhať sa ochrany proti neoprávnenému zachyteniu podoby zo strany iného subjektu) a právo na ochranu podobizne (obsahom ktorého je oprávnenie fyzickej osoby brániť sa proti neoprávnenému použitiu podobizne - vrátane fotografickej snímky). Rovnako právo na ochranu podoby a podobizne treba odlišovať od porušenia práva na česť a dôstojnosť. Ani zásah do týchto práv nemusí mať difamačné dôsledky. Pokiaľ je však neoprávnené použitie podobizne zároveň difamujúce, treba vychádzať z toho, že všeobecné právo na ochranu osobnosti bolo porušené v oboch smeroch (v oboch čiastkových právach).

Ustanovenia § 11 až 13 Občianskeho zákonníka chránia aj ďalšie čiastkové práva fyzickej osoby - právo na jej česť a dôstojnosť v rozmanitých spoločenských vzťahoch, v rodine, na pracovisku, v odborných kruhoch. Ak došlo k neoprávnenému zásahu do cti a dôstojnosti fyzickej osoby, ktorý je objektívne spôsobilý privodiť ujmu (to v prípade zásahov do týchto čiastkových práv znamená mať difamačné dôsledky), dotknutá osoba môže uplatniť právne prostriedky ochrany.

Zákon neposkytuje ochranu proti akémukoľvek zásahu, ale len proti takému zásahu, ktorý je neoprávnený a ktorý je spôsobilý privodiť ujmu fyzickej osobe. Osobitnými prípadmi dovolených zásahov sú zákonné licencie podľa § 12 ods. 2 a 3 Občianskeho zákonníka. K tomu dovolací súd uvádza, že v niektorých prípadoch zverejnenia údajov zo súkromného života dochádza ku konfliktu vo vnútri systému základných práv a slobôd, ktorý treba riešiť prostredníctvom zásady ich spravodlivej rovnováhy (napr. PL. ÚS 22/06, PL. ÚS 6/04, III. ÚS 34/07). Ústavný súd Slovenskej republiky v náleze z 5. januára 2001, sp. zn. II. ÚS 44/00, uviedol, že práva na súkromie, práva na zachovanie ľudskej dôstojnosti, osobnej cti a mena, ako aj práva na ochranu pred neoprávneným zhromažďovaním, zverejňovaním alebo iným zneužívaním údajov o svojej osobe nemožno odňať ani verejne činným osobám. Skutočnosti zo súkromného života osôb tzv. verejného záujmu (o ktoré ide aj v prípade politikov a za určitých okolností tiež v prípade osôb, ktoré politicky činné nie sú, ale s politicky činnou osobou sú v bližšom vzťahu) môžu byť považované za vec oprávneného verejného záujmu výlučne len vtedy, pokiaľ je zverejňovanie týchto skutočností v priamej súvislosti s činnosťou uvedených osôb vo verejnom živote. Takéto zverejnenie teda musí mať nevyhnutne väzbu na verejnú činnosť, ktorú tzv. osoby verejného záujmu vyvíjajú navonok. Neprípustné je pri tom uspokojovanie túžby po senzácii alebo dokonca ich škandalizácii.

Pokiaľ došlo k neoprávnenému zásahu do vyššie uvedených osobnostných práv, má fyzická osoba dotknutá zásahom právo domáhať sa na súde, aby sa upustilo od neoprávnených zásahov, odstránili následky neoprávnených zásahov, poskytlo primerané zadostučinenie. Podaním návrhu na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch sleduje fyzická osoba priznanie materiálnej satisfakcie. Pred podaním takéhoto návrhu nie je nevyhnutné uplatniť právo na poskytnutie morálnej satisfakcie.

Náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch (ktorej sa navrhovateľka domáha v prejednávanej veci) môže súd podľa § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka priznať vtedy, ak by sa morálna satisfakcia nezdala postačujúca, najmä

ak bola v značnej miere znížená dôstojnosť fyzickej osoby alebo jej vážnosť v spoločnosti. Dôvody priznania náhrady sú v tomto ustanovení uvedené len demonštratívne. Zákon tu stanovuje jedinú podmienku priznania náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch, ktorá je splnená vtedy, keď sa nemateriálne zadosťučinenie nezdá postačujúce. Pokiaľ sa v ďalšom texte tohto ustanovenia uvádzajú slová „najmä preto, že bola v značnej miere znížená dôstojnosť fyzickej osoby alebo jej vážnosť v spoločnosti“, ide iba o príklad následku neoprávneného zásahu, v ktorom je táto podmienka splnená.

Dôsledkom každého neoprávneného zásahu do práv chránených ustanovením § 11 Občianskeho zákonníka je určitá ujma. Z hľadiska intenzity zásahu, okolností, za ktorých k nemu došlo a stupňa negatívnych dôsledkov dopadu zásahu na chránené práva sa v praxi môžu vyskytnúť ujmy, ktoré svojou povahou alebo stupňom závažnosti

- a) neopodstatňujú ani nemateriálnu ani materiálnu satisfakciu,
- b) opodstatňujú (len) nemateriálnu satisfakciu,
- c) opodstatňujú tak nemateriálnu, ako aj materiálnu satisfakciu.

Podmienkou priznania náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch (t. j. materiálnej satisfakcie) je vždy - v závislosti od individuálnych okolností daného prípadu - existencia závažnej ujmy. Za závažnú ujmu treba podľa právneho názoru dovolacieho súdu považovať ujmu, ktorú fyzická osoba vzhľadom na okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo, intenzitu zásahu, jeho trvanie alebo dopad a dôsledky považuje za ujmu značnú. Pritom však nie sú rozhodujúce jej subjektívne pocity, ale objektívne hľadisko, teda to, či by predmetnú ujmu takto v danom mieste a čase (v tej istej situácii, prípadne spoločenskom postavení a pod.) vnímala aj každá iná fyzická osoba.

Pokiaľ dôjde k neoprávnenému zásahu do práva na česť a dôstojnosť, má zásah závažné dôsledky vtedy, keď ním bola v značnej miere znížená dôstojnosť alebo vážnosť fyzickej osoby v spoločnosti (pozri znenie § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka). Aj v prípade niektorého zásahu do práva na súkromie alebo do práva na podobizne alebo do práva na ochranu mena môže nastať ten istý dôsledok (zníženie dôstojnosti alebo vážnosti v spoločnosti v značnej miere); tento negatívny - difamačný následok ale nie je jediným právne akceptovateľným prejavom (jedinou právne relevantnou formou prejavu) závažnosti ujmy spôsobenej fyzickej osobe na týchto chránených právach.

Súdy oboch nižších stupňov dospeli v danom prípade k zhodnému záveru, že konanie odporkyne vykazuje znaky neoprávneného zásahu do osobnostných práv, ktorý bol objektívne spôsobilý privodiť navrhovateľke ujmu. Rozdielne však pristúpili k riešeniu otázky, či navrhovateľke spôsobená nemajetková ujma je ujma závažná, ktorá odôvodňuje priznať náhradu v peniazoch.

Súd prvého stupňa akcentoval tie aspekty konania odporkyne, ktoré svedčia predovšetkým o zásahu odporkyne do súkromia navrhovateľky, do jej práva na podobizeň a na ochranu mena, ako aj o zásahu odporkyne do jej práva sudkyne na udelenie súhlasu so zverejnením jej tváre a bydliska a práva na primerané utajenie údajov o jej osobe a jej rodine (§ 34 ods. 7 zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediacich). Zo súvislosti okolností zásahu vyvodil navyše tiež „zníženie spoločenského statusu“ navrhovateľky. Na tomto základe dospel po vykonanom dokazovaní k záveru, že navrhovateľke bola na chránených osobnostných právach spôsobená závažná ujma, so zreteľom na ktorú jej patrí náhrada nemajetkovej ujmy v peniazoch vyjadrená sumou 350 000,- Sk. Dovolací súd — bez toho, aby sa vyjadril k samotnej výške priznanej náhrady nemajetkovej ujmy — konštatuje, že právne závery súdu prvého stupňa, na ktorých spočíva jeho rozhodnutie, sa nepriečia vyššie uvedeným všeobecným interpretačným východiskám.

Odôvodnenie dovolaním napadnutého rozsudku odvolacieho súdu svedčí o tom, že odvolací súd dostatočne nezohľadnil vyššie zdôraznenú potrebu samostatného posudzovania jednotlivých negatív dopadu konania pôvodcu zásahu na čiastkové práva tvoriace súčasť práva na ochranu osobnosti. Odvolací súd v prejednávanej veci nevzal v potrebnej miere na zreteľ, že navrhovateľka v konaní kládla dôraz na zásah do jej súkromia a súkromného života, a že so zreteľom na to, do akej chránenej sféry (do ktorých čiastkových osobnostných práv) bolo zasiahnuté, nebolo jej procesnou povinnosťou preukazovať, že neoprávnený zásah odporkyne pôsobil difamačne a mal za následok zníženie jej vážnosti a dôstojnosti v spoločnosti.

Bez opodstatnenia daného povahou preskúmvanej veci sa odvolací súd zameral zužujúco len na otázku „zníženia a sťaženia postavenia navrhovateľky v kruhu, kde sa pohybuje“. Prehliadol, že so zreteľom na čiastkové práva, do ktorých odporkyňa zasiahla, bolo pri riešení otázky opodstatnenosti návrhu na priznanie nemateriálnej satisfakcie (§ 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka) potrebné považovať zníženie dôstojnosti a vážnosti v spoločnosti v značnej miere len za jeden z viacerých (prípadne) do úvahy prichádzajúcich následkov neoprávneného zásahu do osobnostných práv, nie však za jediný určujúci následok, ktorý by výlučne opodstatňoval priznanie náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch.

Právne závery odvolacieho súdu, ktoré sú vyjadrené v odôvodnení dovolaní napadnutého rozsudku, nie sú v plnom rozsahu podložené správnym výkladom ustanovení § 11 až 13 Občianskeho zákonníka. V dôsledku skutkovo a právne neodôvodneného zamerania pozornosti na otázku stupňa zníženia dôstojnosti a vážnosti navrhovateľky v spoločnosti odvolací súd dostatočne právne neposúdil tie otázky, ktoré boli v danom prípade rozhodujúce (napríklad, ktoré z chránených čiastkových osobnostných práv navrhovateľky boli dotknuté neoprávneným zásahom odporkyne, v ktorých smeroch alebo sférach a oblastiach sa prejavila ujma spôsobená navrhovateľke, aký bol stupeň závažnosti spôsobenej ujmy a pod.). Jeho rozhodnutie je, vzhľadom na uvedené, neúplné, predčasné a v dôsledku toho vecne nesprávne.

Z týchto dôvodov dovolací súd dospel k záveru, že dovolateľka v dovolaní opodstatnene uplatnila dovolací dôvod v zmysle § 241 ods. 2 písm. c) O. s. p. So zreteľom na to dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu (v rozsahu, v ktorom bol napadnutý procesné prípustným dovolaním) zrušil podľa § 243b ods. 1 O. s. p., pričom ako súvisiaci zrušil tiež výrok rozsudku odvolacieho súdu o náhrade trov konania a vec v rozsahu zrušenia vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

54.

ROZHODNUTIE

Platnosť, či neplatnosť právneho úkonu možno posudzovať len so zreteľom na okolnosti, ktoré existovali v čase jeho vzniku. Platí to aj pre neplatnosť podľa § 5 zákona č. 221/1994 Z. z.

(Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 26. marca 2009, sp. zn. IM Obdo V 16/2006)

Krajský súd v Bratislave rozsudkom z 26. augusta 2004 v znení opravného uznesenia z 15. novembra 2004 zamietol žalobu, ktorou žalobca žiadal určiť, že zmluva o predaji podniku č. 2201/2002, uzatvorená 14. januára 2003 medzi žalobcom, ako predávajúcim, a žalovaným, ako kupujúcim, je neplatná. Zároveň žiadal určiť, že žalobca je vlastníkom privatizovaného majetku z uvedenej zmluvy o podniku, ktorý je v žalobe vymenovaný. Žalobcu zaviazal zaplatiť žalovanému 8 356 245,- Sk náhrady trov konania.

Proti rozsudku podal žalobca odvolanie. Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd odvolací, rozsudkom zo 6. októbra 2005 rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej potvrdil. V časti o trovách konania rozsudok zmenil tak, že žalovanému priznal len 329 854,— Sk.

Oba sudy vychádzali zo skutkového zistenia, že 14. januára 2003 uzatvorili účastníci konania zmluvu o predaji podniku. Jej predmetom bol prevod vlastníckeho práva k veciam, peňažným prostriedkom, prevod práv a iných majetkových hodnôt, ktoré slúžili alebo mali slúžiť na prevádzku príspevkovej organizácie V. V zmluve bolo dohodnuté, že kupujúci zaplatí celú kúpnu cenu 20 mil. Sk v jednej splátke na účet predávajúceho do 30 dní od uzatvorenia zmluvy. Žalovaný pred uzavretím zmluvy predložil čestné vyhlásenie z 21. novembra 2002, v ktorom uviedol, že peňažné prostriedky na kúpu podniku nadobudol legálnym spôsobom z finančnej výpomoci - pôžičky. K čestnému vyhláseniu pripojil potvrdenie od C. z 13. augusta 2002 o vinkulácii 20 mil. Sk, určených pre P. na zaplatenie kúpnej ceny za sprivatizovaný majetok na účet F. a potvrdenie správcu dane, že P. má ku dňu 4. novembra 2002 vyrovnané daňové povinnosti voči štátnemu rozpočtu SR. Kúpnu cenu napokon žalovaný nezaplatil z peňazí, vinkulovaných v C., ale z peňazí, získaných pôžičkou od S.

Súd prvého stupňa dospel k záveru, že ani jeden z dôvodov, z ktorých žalobca vyvodzuje neplatnosť zmluvy, nie je daný. Vinkuláciu urobil žalovaný podľa podmienok a pokynov M. Žalobca bez vedomia žalovaného vinkuláciu zrušil. Žalovaný napriek krátkosti času zabezpečil peňažné prostriedky z iného zdroja a kúpnu cenu riadne a včas zaplatil. Zákon č. 221/1994 Z. z. neupravuje, z akých prostriedkov možno zaplatiť privatizačnú kúpnu cenu, ale ako sa majú preukazovať. Žalovaný v súlade so zákonom pôvod prostriedkov preukázal a žalobca ním použitý spôsob akceptoval. Splnil aj podmienku, že vinkuláciu možno zrušiť len so súhlasom P. Konanie žalovaného nemožno považovať ani za obchádzanie zákona, ani za uvedenie do omylu. Žalovaný omyl nevyvolal a o skutočnosti, že FNM dal súhlas na uvoľnenie vinkulácie nevedel, keďže mu nebola známa korešpondencia medzi F. a bankou. Žalobca bol informovaný o všetkých skutočnostiach, ktoré viedli k tomu, že cena bola zaplatená z iných zdrojov a súhlasil s tým. Odvolací súd sa s dôvodmi, pre ktoré súd prvého stupňa nepovažoval zmluvu za neplatnú, stotožnil. V rozsudku, okrem iného, uviedol, že preto ani neexistoval právny dôvod na určenie vlastníctva žalobcu k majetku, uvedenému v žalobe.

Proti obom rozsudkom podal na podnet žalobcu mimoriadne dovolanie generálny prokurátor Slovenskej republiky. Navrhol napadnuté rozhodnutia zrušiť a vec vrátiť súdu prvého stupňa na ďalšie konanie. V dovolaní uviedol, že oba sudy sa neriadili dôsledne príslušnými ustanoveniami zákona č. 92/1991 Zb. o podmienkach prevodu majetku štátu na iné osoby [§ 1 ods. 1, § 5, § 10 ods. 1 a § 10a ods. 2 písm. d) a zákona č. 221/1994 Z. z.] o preukazovaní pôvodu finančných prostriedkov pri privatizácii (§ 1, § 4 a § 5). Zo spisu súdu prvého stupňa vyplynulo, že C. 13. augusta 2002 vydalo potvrdenie o vinkulácii finančných prostriedkov 20 mil. Sk, určených pre P., na zaplatenie kúpnej ceny za sprivatizovaný majetok na účet F. Z oznámenia banky z 10. februára 2004 však vyplynulo, že vinkulované peniaze neboli určené pre žalovaného, ale pre tretiu osobu, na žiadosť ktorej boli viazané peňažné prostriedky uvoľnené. Žalobca v čestnom vyhlásení uviedol, že peňažné prostriedky, určené na nadobudnutie podniku, V. nadobudol legálnym spôsobom z finančnej výpomoci — pôžičky a k vyhláseniu pripojil potvrdenie o vinkulácii a potvrdenie správcu dane, že má k 4. novembru 2002 vyrovnané daňové povinnosti. Peňažné prostriedky, ktoré boli vinkulované, boli majetkom Ing. E., ktorý ich na základe zmluvy o finančnej výpomoci poskytol žalovanému, čo žalovaný v čestnom vyhlásení neuviedol.

S poukazom na znenie § 4 písm. a) až e) zákona č. 221/1994 Z. z. o preukazovaní pôvodu finančných prostriedkov pri privatizácii, je zrejmé, že žalovaný nepreukázal pôvod finančných prostriedkov, určených na zaplatenie kúpnej ceny, čestným vyhlásením o ich zdroji a doložením príslušných zákonom požadovaných

dokladov. Ani z čestného vyhlásenia žalovaného z 21. novembra 2002 a ani z potvrdenia o vinkulácii, ktoré žalovaný predložil žalobcovi, nevyplýva, že finančné prostriedky, určené na zaplatenie kúpnej ceny, vinkulované v banke, nie sú jeho vlastníctvom a sú žalovanému poskytnuté na základe zmluvy o finančnej výpomoci s treťou osobou. Žalovaný bol povinný uviesť zdroj finančných prostriedkov v samotnom čestnom vyhlásení, a to z dôvodu, že podľa citovaného zákona [§ 4 písm. a)], bol súčasne povinný predložiť aj potvrdenie príslušného správcu dane o splnení daňovej povinnosti tejto tretej osoby voči štátnemu rozpočtu Slovenskej republiky, keďže nešlo o banku, resp. poisťovňu. Žalovaný kúpnu cenu následne uhradil finančnými prostriedkami, získanými na základe zmluvy o pôžičke, uzatvorenej so S. 5. februára 2003. Ani túto skutočnosť neuviedol v čestnom vyhlásení a chýbal aj doklad, potvrdzujúci splnenie daňovej povinnosti tohto subjektu. Žalovaný nespĺnil povinnosti, ustanovené zákonom (obsiahnuté aj v zmluve), v dôsledku čoho je podľa § 5 zákona č. 221/1994 Z. z. zmluva o predaji podniku zo zákona neplatná.

Názor súdu prvého stupňa, že žalovaný splnil podmienky, stanovené zákonom, keďže zákon nestanovuje, aké finančné prostriedky sa môžu použiť na úhradu kúpnej ceny, ale ako sa má preukazovať pôvod týchto finančných prostriedkov, nekorešponduje so znením zákona č. 221/1994 Z. z. Účelom zákona, ako to vyplýva aj zo samotného názvu zákona, je preukázanie pôvodu tých finančných prostriedkov, ktoré sa majú použiť na nadobudnutie vlastníctva k majetku v privatizácii. Povinnosť preukázať pôvod finančných prostriedkov kupujúcim sa týka len tej časti finančných prostriedkov, ktorými kupujúci mieni zaplatiť dohodnutú kúpnu cenu. Spôsob, akým kupujúci preukazuje pôvod finančných prostriedkov, je uvedený v § 4 tohto zákona, podľa ktorého je povinný v čestnom vyhlásení uviesť zdroj ich nadobudnutia. Následne zákon v súvislosti s uvedením zdroja nadobudnutia finančných prostriedkov spája povinnosť kupujúceho doložiť doklad, potvrdzujúci legálnosť tohto zdroja. Zdrojom finančných prostriedkov môžu byť v zmysle citovaného zákona úvery, pôžičky, finančné prostriedky, získané z poisťných zmlúv, resp. vlastné finančné prostriedky kupujúceho, uložené na účte v banke. Je zjavné, že subjektmi, poskytujúcimi zdroj finančných prostriedkov v procese privatizácie, môžu preto byť banky, poisťovne, právnické a fyzické osoby za predpokladu, že majú splnenú daňovú povinnosť. V konkrétnom prípade bol žalovaný povinný v čestnom vyhlásení uviesť zdroj finančných prostriedkov, teda to, že ich nadobudol na základe Zmluvy o finančnej výpomoci, uzatvorenej s Ing. E. a súčasne bol povinný k čestnému vyhláseniu pripojiť potvrdenie príslušného správcu dane, že Ing. E. má splnenú daňovú povinnosť.

K názoru odvolacieho súdu, že určenia neplatnosti zmluvy o prevode podniku by sa žalobca mohol domáhať len pre neplnenie podmienok stanovených vládou a zakotvených v zmluve zo strany žalovaného, uviedol, že predmetom preskúmaného konania bolo určenie neplatnosti zmluvy o predaji podniku a nie rozhodnutia vlády v procese privatizácie. Rozhodnutím vlády sa stanovili podmienky prevodu konkrétneho majetku štátu, ktoré boli následne žalobcom zapracované do zmluvy o predaji podniku. Časť zmluvných podmienok, týkajúcich sa kúpnej ceny, predstavovala súčasne zákonné podmienky pre možné nadobudnutie vlastníctva privatizovaného majetku. Žalobca, ako jedna zo strán dvojstranného právneho úkonu, ktorého platnosť bola v dôsledku znenia zákona č. 221/1994 Z. z. spochybnená, bol preto aktívne legitimovaný na podanie žaloby na určenie platnosti, resp. neplatnosti právneho úkonu a mal na určenie neplatnosti naliehavý právny záujem. Preto sa žalobca mohol na súde domáhať určenia neplatnosti zmluvy o predaji privatizovaného majetku aj z dôvodu nesplnenia zákonných podmienok kupujúcim, keď táto neplatnosť vyplýva zo zákona (§ 5). Súd bol povinný z uvedeného hľadiska posudzovať plnenie tak zmluvných, ako aj zákonných podmienok pri prevode vlastníctva privatizovaného majetku.

Dôkazy, nachádzajúce sa v súdnom spise, neodôvodňujú záver odvolacieho súdu, že vinkuláciu zrušil žalobca, a tým zapríčinil platobnú insolventnosť žalovaného vo vzťahu k predmetu sporu. Samotná banka v oznámení z 10. februára 2004 uviedla, že vinkuláciu zrušila na základe žiadosti jej klienta, ktorým nebol ani žalobca a ani žalovaný. Z obsahu listu žalobcu z 10. januára 2003, adresovaného Č., vyplýva, že žalobca súhlasil so zrušením vinkulácie finančných prostriedkov s tým, že tieto budú bez zbytočného odkladu poukázané na účet žalobcu z titulu úhrady kúpnej ceny. Banka vinkulované finančné prostriedky nepoukázala na účet žalobcu, z čoho však nemožno vyvodiť záver, že žalobca zrušil vinkuláciu a vytvoril tak faktický stav neumožňujúci žalovanému uhradiť kúpnu cenu podľa dohodnutých podmienok.

Žalobca s mimoriadnym dovolaním súhlasil. Vo vyjadrení k nemu uviedol, že nepovažuje za správny záver odvolacieho súdu, že nemožno žiadať, aby žalovaný uhradil kúpnu cenu z prostriedkov, ktorých legálnosť preukázal v súlade so zákonom o preukazovaní pôvodu finančných prostriedkov pri privatizácii. Rozlišovanie finančných prostriedkov a ich preukazovanie pred uzatvorením zmluvy a skutočné zdroje, z ktorých sa cena zaplatila, je obchádzaním zákona. Privatizáciou sa rozumie celý proces prevodu majetku štátu na iné osoby a nielen časť tohto procesu do uzavretia zmluvy. Žalovaný obišiel zákon tým, že kúpnu cenu nezaplatil zo zdrojov, ktoré preukazoval pred uzatvorením zmluvy a legálnosť zdroja, z ktorého peniaze skutočne zaplatil, nepreukázal.

Žalovaný žiadal mimoriadne dovolanie zamietnuť. Vo vyjadrení k dovolaniu, okrem iného, uviedol, že v čestnom vyhlásení uviedol zdroj finančných prostriedkov, keď výslovne uviedol, ako zdroj pôžičku. V § 4 zákona č. 221/1994 Z. z. sú spôsoby, ako možno preukázať pôvod finančných prostriedkov, stanovený alternatívne a je na kupujúcom, ktorú z možností použije. Zo žiadneho ustanovenia citovaného zákona nevyplýva, že musí uviesť, kto mu pôžičku poskytol. Poukázal na to, že žalobca ani pri uzavretí zmluvy, ani neskôr nespochybňoval, že žalobca splnil všetky povinnosti, súvisiace s preukazovaním pôvodu finančných prostriedkov. Žalobca ešte ani v žalobe, podanej 17. júla 2003, nevyvodzoval neplatnosť zmluvy z nedostatkov pri preukazovaní pôvodu prostriedkov, ale zo skutočnosti, že nebol preukázaný pôvod prostriedkov, z ktorých bola skutočne cena zaplatená. Uvedený dôvod, ktorého sa dovoláva aj generálny prokurátor, po prvýkrát uplatnil až v podaní z 15. júla 2004, teda rok a pol po uzavretí zmluvy. K časti mimoriadneho dovolania, zaoberajúcej sa právnym záujmom žalobcu na určenie neplatnosti zmluvy, uviedol, že žalobca naliehavý právny záujem na určenie nepreukázal. Aj keď žalobca nemal právny záujem na určenie neplatnosti zmluvy, súd prvého stupňa žalobu nezamietol pre nedostatok právneho záujmu, ale z vecných dôvodov.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd dovolací (§ 10a ods. 3 O. s. p.), po zistení, že boli splnené podmienky na podanie mimoriadneho dovolania podľa § 243e O. s. p., vec preskúmal bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 3 O. s. p.) v napadnutom rozsahu podľa § 243i ods. 2 v spojení s § 242 ods. 1 O. s. p. a dospel k záveru, že dovolanie nie je opodstatnené.

Z o d ť o v d n e n i a :

Neplatný je právny úkon, ktorý trpí vadami, s ktorými zákon spája jeho neplatnosť. Občiansky zákonník, okrem iných dôvodov, v § 39 za neplatné stanovuje právne úkony, ktoré svojím obsahom alebo účelom odporujú zákonu, alebo ho obchádzajú, alebo sa priečia dobrým mravom. Platnosť, či neplatnosť právneho úkonu možno posudzovať len so zreteľom na okolnosti, ktoré existovali v čase jeho urobenia. Znamená to, že právny úkon, ktorý v čase urobenia zodpovedal všetkým zákonným požiadavkám a bol preto platný, sa v dôsledku skutočností, ktoré nastali po jeho vzniku, nemôže dodatočne stať neplatným (a naopak). Dôvodom neplatnosti zmluvy nemôže preto byť ani neplnenie zmluvných povinností, vyplývajúcich zo samotnej posudzovanej zmluvy.

Platí to aj pre neplatnosť podľa § o zákona č. 221/1994 Z. z., podľa ktorého F. uzavrie zmluvu o predaji privatizovaného majetku len vtedy, ak sú splnené povinnosti podľa tohto zákona, inak je zmluva neplatná.

Vzhľadom na uvedené bolo na posúdenie platnosti spornej zmluvy zo 14. januára 2003 o predaji podniku V., z pohľadu uvedeného zákona významné (okrem všeobecných požiadaviek na platnosť zmluvy) len to, či podmienky stanovené v §§ 2, 3 a 4 citovaného zákona boli splnené v čase jej vzniku (uzavretia). Bez významu na posúdenie platnosti zmluvy preto boli okolnosti, za akých došlo ku skutočnému zaplateniu kúpnej ceny. Z uvedeného dôvodu nemohla obstáť žaloba v pôvodnom znení, podľa ktorého žalobca za dôvod neplatnosti zmluvy považoval skutočnosť, že kúpna cena nebola zaplatená z pôvodne proklamovaného zdroja, ku ktorému žalovaný vyhlásením a potvrdením preukazoval pôvod, ale z iných prostriedkov, ktorých pôvod žalovaný predpísaným spôsobom nepreukazoval. Žalobca v žalobe, okrem iného, uvádzal, že v čase uzavretia zmluvy bola formálne splnená podmienka povinného preukazovania pôvodu peňažných prostriedkov, určených na zaplatenie kúpnej ceny, ale následne po nadobudnutí účinnosti zmluvy došlo k zmene podstatných okolností, za ktorých by žalobca zmluvu určite neuzavrel. Inak povedané bol uvedený do omylu (bod IV žaloby).

Pre neplatnosť zmluvy môžu byť významné len také skutočnosti, ktoré ovplyvňovali rozhodovanie a konanie účastníka zmluvy pri jej uzatváraní. Okolnosti, ktoré nastali po uzavretí zmluvy, nemôžu spätne ovplyvňovať konanie účastníka zmluvy a spôsobovať jeho omyl pri uzavretí zmluvy. Odhliadnuc od uvedeného je podľa § 49a Občianskeho zákonníka pre neplatnosť zmluvy významný omyl len vtedy, ak ho vyvolala druhá strana, alebo o ňom vedela. Z obsahu spisu je však zrejmé, že kúpna cena bola uhradená z iného, ako pôvodne predpokladaného, zdroja s vedomím a súhlasom žalobcu a žalobca ju prijal. Žalovaný takýmto postupom omyl žalobcu ani nevyvolal, ani nezneužil.

Žalobca až v podám z 15. júla 2004 rozšíril dôvody, pre ktoré považuje zmluvu za neplatnú o ďalšie, ktorých sa v podstate dovoláva aj generálny prokurátor. Dovolací súd ani tieto dôvody nepovažoval za opodstatnené.

Zákon č. 221/1994 Z. z. o preukazovaní pôvodu finančných prostriedkov pri privatizácii neupravuje, aké finančné zdroje môže kupujúci použiť na zaplatenie kúpnej ceny privatizovaného majetku. Stanovuje povinnosť preukázať pôvod prostriedkov a spôsoby, akými možno ich pôvod preukazovať. Základným prostriedkom preukazovania je čestné vyhlásenie o ich zdroji, ktoré má byť doložené ďalším dokladom. Druh a obsah dokladu zrejme závisí od spôsobu nadobudnutia prostriedkov, ktoré majú byť v privatizácii použité. Uvedený zákon v § 4 písm. a) umožňuje pôvod prostriedkov preukazovať potvrdením príslušného správcu dane o splnení daňovej

povinnosti voči štátnemu rozpočtu Slovenskej republiky, vzťahujúcej sa na zdroj finančných prostriedkov, uvedených v čestnom vyhlásení. Ako alternatívne prostriedky (použitie spojky alebo) zákon stanovuje

- doklad banky o poskytnutí úveru, pôžičky alebo o ich prísľube [§ 4 písm. b)],
- doklad o plnení poisťovne na základe poisťnej zmluvy [§ 4 písm. c)],
- výpis z účtu v banke, potvrdzujúci sumu finančných prostriedkov uvedených v čestnom vyhlásení vo výške, ktorá je potrebná na uskutočnenie kúpy [§ 4 písm. d)],
- potvrdenie banky o výške vkladu na vkladnej knižke potrebnej na uskutočnenie kúpy [§ 4 písm. e)].

Formulácia uvedených ustanovení nie je celkom presná a len naznačuje, že druh dokladu závisí od spôsobu (forme, druhu) zadováženia prostriedkov, ktoré sa majú použiť na privatizáciu. Je však zrejmé, že každý z nich postačuje, pričom nemožno vylúčiť ani ich vzájomnú kombináciu. Znenie § 4 písm. a) v spojení s písm. d) a e) naznačuje, že ide o preukázanie prostriedkov, ktoré patria kupujúcemu, pričom ak má peniaze uložené v peňažnom ústave, na ich preukázanie stačí výpis z účtu alebo potvrdenie o výške vkladu na vkladnej knižke a nevyžaduje sa potvrdenie správcu dane. Alternatívou preukázania prostriedkov, pochádzajúcich z poisťného plnenia, dokladom od poisťovne je, ak boli vyplatené a uložené v peňažnom ústave, výpis alebo potvrdenie podľa písm. d) alebo e). Zo znenia písm. b) je zrejmé, že zdrojom úhrady kúpnej ceny nemusia byť prostriedky, ktoré sú majetkom kupujúceho. V tejto súvislosti sa žiada upozorniť na rozdiel medzi pôžičkou, ktorá je tzv. reálnym kontraktom a vzniká až reálnym poskytnutím peňazí a úverom, ktorý ako kontrakt konsenzuálny vzniká už uzavretím zmluvy o úvere bez ohľadu na čas plnenia, pričom k plneniu napokon ani nemusí dôjsť. Navyše, banky poskytujú len úvery, nie pôžičky. Z gramatického znenia a väzby jednotlivých spôsobov preukazovania, okrem iného, vyplýva, že použitie žiadneho z potvrdení alebo dokladov uvedených v písm. b) až e) nevyžaduje zároveň doloženie aj potvrdenia správcu dane podľa písm. a). V zásade stačilo, aby žalovaný predložil potvrdenie správcu dane, že má splnené daňové povinnosti, avšak len vtedy, ak by v privatizácii mienil použiť vlastné prostriedky (v takom prípade by sa potvrdenie daňového orgánu vzťahovalo na tieto prostriedky). Keďže na zaplatenie kúpnej ceny nemali byť použité jeho vlastné prostriedky, musel zdroj doložiť niektorým zo spôsobov upravených v písm. b) až e). V takom prípade už nemusel pôvod prostriedkov preukazovať potvrdením podľa písm. a), a to ani vtedy, keď ich získal pôžičkou, úverom alebo obdobným spôsobom. Zo zákona nevyplýva, že v takom prípade treba preukazovať zdroj, z ktorého peňažné prostriedky získala osoba, ktorá ich kupujúcemu na základe pôžičky, úveru alebo obdobného vzťahu poskytla.

Z obsahu spisu vyplýva, že podľa pôvodného zámeru mala byť kúpa podniku financovaná tak, že prostriedky vo výške 20 mil. Sk žalovanému mal na základe zmluvy nazvanej „Zmluva o finančnej výpomoci“ poskytnúť Ing. E., a to tak, že prostriedky vinkuluje v prospech F. na účel uvedený v zmluve - zaplatenie kúpnej ceny za kupovaný podnik. Z dôvodov už uvedených nešlo o pôžičku, ani o úver. Išlo o nepomenovanú zmluvu s presne vymedzeným účelom a právami a povinnosťami účastníkov (§ 269 ods. 2 Obchodného zákonníka, resp. § 51 Občianskeho zákonníka). Jej účelom bolo poskytnutie prostriedkov so zabezpečením, že budú použité len na predpokladaný účel, s možnosťou preukázať predávajúcemu, že prostriedky sú k dispozícii a zabezpečiť mu ich vyplatenie po splatnosti. Je to štandardný spôsob financovania akéhokoľvek obchodu. Zo žiadneho z ustanovení zákona č. 221/1994 Z. z. nevyplýva, že by bola takáto forma získania a použitia finančných prostriedkov v privatizácii nedovolená.

Vinkulácia sa uskutočnila, o čom C. vydala potvrdenie. Toto potvrdenie obsahuje označenie banky, čísla účtu, výšku vinkulovanej čiastky, účel na aký sa majú použiť, komu sa majú poukázať a v čí prospech (v mene koho) sa platba uskutoční. Z potvrdenia je zrejmé, že prostriedky nie sú určené pre žalobcu, ale na to, aby sa za neho zaplatila kúpna cena pre F.

V čestnom vyhlásení k zmluve č. 2201/2002 žalovaný vyhlasuje, že finančné prostriedky nadobudol z finančnej pomoci — pôžičky a uvádza sa v ňom, že sa pripája potvrdenie o vinkulácii. Aj keď použitý výraz - pôžička, nezodpovedá celkom právnenému charakteru vzťahu medzi žalovaným a Ing. P., ide o výraz, ktorý sa bežne v praxi používa, s významom poskytnúť peňažné prostriedky, ktoré treba vrátiť. Zo zákona č. 221/1994 Z. z. nevyplýva, že v čestnom vyhlásení alebo potvrdení banky musí byť uvedené meno osoby, ktorá kupujúcemu prostriedky poskytla (požičala).

Potvrdenie o vinkulácii v spojení s údajmi uvedenými v čestnom vyhlásení tak spája výpis z účtu podľa § 4 písm. d) s potvrdením o poskytnutí pôžičky (alebo o obdobnom vzťahu) podľa § 4 písm. b). Z uvedených dokladov tak vyplýva spôsob financovania, aj to, že na zaplatenie kúpnej ceny, sa použili prostriedky, nepatriace kupujúcemu.

Dovolací súd dospel k záveru, že v čase uzavretia spornej zmluvy boli splnené podmienky preukázania pôvodu finančných prostriedkov v privatizácii tak, ako to vyžaduje zákon č. 221/1994 Z. z. Zmluva o kúpe podniku preto, z dôvodov vytykaných žalobou aj mimoriadnym dovolaním, nie je neplatná. Rozhodnutie súdu prvého stupňa,

ktorý žalobu z uvedeného dôvodu zamietol a odvolacieho súdu, ktorý rozhodnutie súdu prvého stupňa potvrdil, je vecne správne. Keďže vlastníctvo k majetku žalobca vyvodzoval z neplatnosti zmluvy, je vecne správne zamietnuť žalobu aj v časti o určení vlastníctva. Z uvedených dôvodov dovolací súd mimoriadne dovolanie zamietol.

Dovolací súd považuje za potrebné poznamenať, že súd prvého stupňa pri rozhodovaní považoval za splnenú podmienku preukázania naliehavého právneho záujmu na určení [§ 80 písm. c) O. s. p.] oboch častí žaloby (určenie neplatnosti zmluvy a určenie vlastníctva) a žalobu zamietol z vecných dôvodov (opravné uznesenie z 15. novembra 2004, č. k. 9 Cbs 89/03—850). Keďže otázkou naliehavého právneho záujmu sa dovolateľ síce v mimoriadnom dovolaní zaoberá, zaujíma však rovnaké stanovisko ako súd prvého stupňa, dovolací súd správnosť rozhodnutia z tohto pohľadu nepreskúmaval.

Žalovaný mal v dovolacom konaní úspech, patrí mu preto náhrada trov dovolacieho konania. Podľa § 148a ods. 2 O. s. p. povinnosť nahradiť trovy konania má žalobca, na koho podnet generálny prokurátor podal mimoriadne dovolanie. Úspešný žalovaný však náhradu trov konania nežiadal, preto mu dovolací súd náhradu trov nepriznal (§ 151 ods. 1 O. s. p.).

55.

ROZHODNUTIE

Prihlásenie pohľadávky do vyrovnacieho konania podľa § 52 ods. 2 písm. g) zákona o konkurze a vyrovnaní nie je zároveň prihlásením tejto pohľadávky aj do konkurzného konania, ktoré voči dlžníkovi sa začalo neskôr (§ 20 zákona o konkurze a vyrovnaní).

(Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 5. marca 2009, sp. zn. 1 Obdo V 70/2007)

Na odvolanie žalobcu Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudkom z 24. mája 2007, č. k. 3 Obo 157/2006-38, potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa, ktorým bola žaloba zamietnutá. Odvolací súd vo výroku svojho rozsudku vo veci pripustil dovolanie. V odôvodnení rozsudku odvolací súd uviedol:

Predmetom konania je určiť poradie pohľadávky, ktorá predstavuje náhradu mzdy za dovolenku na zotavenie a odstupné pri skončení pracovného pomeru v sume 195 349,- Sk. Medzi účastníkmi nebolo sporné, že predmetná pohľadávka vznikla v roku 2002 a že konkurz na dlžníka žalobcu (teraz úpadcu V.) bol vyhlásený 16. marca 2004.

Zákon o konkurze a vyrovnaní obsahuje ustanovenia, zaraďujúce pohľadávky veriteľov do tried, ktoré určujú poradie ich uspokojenia. Zaradenie pohľadávok do jednotlivých tried rieši zákon o konkurze a vyrovnaní podľa rôznych kritérií. Podľa ustanovenia § 31 ods. 3 písm. b) zákona o konkurze a vyrovnaní pohľadávkami proti podstate v konkurznom konaní sú pohľadávky podľa odseku 4, ktoré vznikli a sú splatné tri mesiace pred vyhlásením konkurzu a v priebehu konkurzu. Nárok žalobcu na náhradu mzdy za dovolenku na zotavenie a nárok na odstupné pri skončení pracovného pomeru je zahrnutý medzi pracovné nároky, upravené v odseku 4 citovaného ustanovenia. Pohľadávka môže byť zaradená proti podstate, ak spĺňa zákonom stavenú vecnú, ale aj časovú podmienku.

Vo vyrovnacom konaní prednostné pohľadávky upravuje ustanovenie § 54 zákona o konkurze a vyrovnaní. Podľa tohto ustanovenia právo na prednostné uspokojenie majú všetky záväzky dlžníka, vyplývajúce z pracovnoprávneho vzťahu, pokiaľ nepresahujú nároky za posledné tri mesiace pred povolením vyrovnania. Ustanovenia, upravujúce vyrovnacie konanie s podaním návrhu na vyrovnanie (§ 49 zákona o konkurze a vyrovnaní) s povolením vyrovnania (§ 52 zákona o konkurze a vyrovnaní) a s prihlásením pohľadávky (§ 56 zákona o konkurze a vyrovnaní) nespájajú účinky, majúce vplyv na pohľadávky v konkurznom konaní pre prípad, ak súd zamietne potvrdiť vyrovnanie a na dlžníka bol následne vyhlásený konkurz. Odvolací súd tiež nepovažoval za vhodné, aby definoval uvedené účinky analógiou iuris. Vzhľadom na uvedené odvolací súd neprihliadol k obrane žalobcu, že svoju pohľadávku riadne prihlásil už vo vyrovnávacom konaní, kde spĺňala kritériá prednostného zaradenia.

Keďže v prejednávanej veci pohľadávka žalobcu nevznikla a nebola splatná v stanovenej lehote, súd prvého stupňa rozhodol správne, keď incidenčnú žalobu o určenie poradia pohľadávky proti podstate zamietol.

Najvyšší súd Slovenskej republiky na základe uvedeného rozsudku podľa § 219 O. s. p., ako vecne správny, potvrdil.

Žalobca navrhol pripustenie dovolania, nakoľko zastáva názor, že v tejto veci ide o otázku zásadného právneho významu, spočívajúcu v tom, že ide o medzeru v zákone, ak pri uplatnení pohľadávky veriteľa ako pohľadávky prednostnej vo vyrovnaní, keď bol zároveň podaný návrh aj na vyhlásenie konkurzu, má predmetná pohľadávka charakter prednostnej pohľadávky aj po vyhlásení konkurzu, ak vyrovnacie konanie skončilo. Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie podľa § 238 ods. 3 O. s. p. pripustil.

Proti rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie žalobca a navrhol ho spolu s rozsudkom súdu prvého stupňa zrušiť a vec vrátiť súdu prvého stupňa na ďalšie konanie. Žalobca dôvod dovolania uplatnil podľa § 241 ods. 2 písm. c) O. s. p. Na zdôvodnenie dovolania uviedol:

V prvostupňovom konaní, aj v odvolacom konaní žalobca poukazoval, že legislatívne nikdy nebol vyriešený stret povoleného, ale nepotvrdeného vyrovnania a následne vyhláseného konkurzu za takého právneho stavu, ako je v prípade úpadcu, keď v deň povolenia vyrovnania boli na konkurznom súde vedené až štyri návrhy na vyhlásenie konkurzu na majetok dlžníka - neskôr úpadcu. Prvostupňový, aj odvolací súd nesprávne právne posúdili otázku spočívajúcu lehoty od povolenia vyrovnania do vyhlásenia konkurzu. Úprava zákona o konkurze a vyrovnaní procesné konanie vyrovnania a konkurzu upravovala striktné oddelene a nepočítala s variantom zachovania práv veriteľov z hľadiska spočívajúceho, resp. zachovania lehôt, pokiaľ si ich uplatnil relevantným spôsobom do vyrovnania, ktoré skončilo neúspešne a táto skutočnosť bola dôvodom, že sa obnovili podmienky na vyhlásenie konkurzu

na majetok dlžníka, ktoré tu boli už v čase povoľovania vyrovnania. Pohľadávka vo výške 195 349,- Sk, ktorej určenia poradia sa žalobca v konaní domáhal a domáha podľa § 31 ods. 3 písm. b) v nadväznosti na ods. 4 zákona o konkurze a vyrovnaní, bola súčasťou podanej prihlášky do vyrovnania zo 16. júla 2002. V konaní na súde prvého stupňa a na odvolacom súde nebolo medzi účastníkmi sporné, že pohľadávka z titulu odstupného, splatná 25. mája 2002, a náhrady za dovolenku, splatná 25. marca 2002, úhrnom 195 349,- Sk, nepresiahla tri mesiace pred povolením vyrovnania a v zmysle § 54 ods. 1 písm. d) zákona o konkurze a vyrovnaní išlo o prednostnú pohľadávku. Taktiež nebolo sporné, že uvedená pohľadávka popri pohľadávke z ďalšieho právneho dôvodu bola zahrnutá do vyrovnania ako pohľadávka prednostná. Uvedené skutočnosti poukazujú na uplatnený dôvod dovolania. Zákon o konkurze a vyrovnaní spája s podaním prihlášky do vyrovnania účinky uznania záväzku dlžníkom v zmysle § 52 ods. 1 písm. g) zákona o konkurze a vyrovnaní. Nemôže byť na ujmu práv žalobcu, že zákon o konkurze a vyrovnaní s podaním prihlášky v prípade neúspešného vyrovnania nespája spočívanie lehôt, ako je tomu, napríklad, pri podaní prihlášky do konkurzu. Ako už bolo uvedené v odvolaní, konkurzný súd v odôvodnení uznesenia zo 16. marca 2004, ktorým vyhlásil konkurz na majetok dlžníka — úpadcu, sám priznal, že zákon o konkurze a vyrovnaní nerieši dôsledne súbeh návrhu na vyhlásenie konkurzu a návrhu na vyrovnanie. Zákon o konkurze a vyrovnaní vôbec neriešil ani dôsledky stretu neúspešného vyrovnania s následne vyhláseným konkurzom. Ak mali prihlásené pohľadávky status výhody vo vyrovnacom konaní z hľadiska ich „veku“, mal by im takýto status výhody z hľadiska „veku“ ostať zachovaný aj v konkurze, vyhlásenom práve z dôvodu neúspešnosti vyrovnania. Žalobca v odvolacom konaní poukázal, že utrpel ujmu na svojich právach aj tým, že nemohol tieto svoje pracovné nároky uplatňovať z garančného fondu podľa osobitných predpisov, pretože tieto považovali za platobne neschopného zamestnávateľa, len ak súd rozhodol o vyhlásení konkurzu, alebo súd návrh na vyhlásenie konkurzu pre nedostatok majetku zamietol.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd dovolací (§ 10a ods. 2 O. s. p.), po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania, a to proti rozhodnutiu, proti ktorému tento mimoriadny opravný prostriedok je prípustný, dovolanie prejednal bez nariadenia dovolacieho pojednávania, preskúmal rozsudok odvolacieho súdu, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo a dospel k záveru, že dovolanie nie je dôvodné.

Z o d ô v o d n e n i a :

V danej veci skutkový stav účastníci nespochybňujú, a teda sudy vychádzali z toho, že konkurz na dlžníka bol vyhlásený dňa 16. marca 2004, pričom sporná pohľadávka žalobcu vznikla v roku 2002. Vyhlásenému konkurzu predchádzalo vyrovnacie konanie od 7. februára 2002, v ktorom žalobca podľa § 52 ods. 2 písm. g) zákona o konkurze a vyrovnaní prihlásil aj spornú pohľadávku. Cieľ vyrovnania sa nesplnil, a preto konkurzný súd uznesením zo 16. marca 2004 na majetok dlžníka vyhlásil konkurz.

Podľa ustanovenia § 2 zákona c. 328/1991 Zb. v znení jeho noviel („zákon o konkurze a vyrovnaní“), ak je dlžník v úpadku, možno na konkurznom súde začať za podmienok ustanovených týmto zákonom konkurzné konanie alebo vyrovnacie konanie. Konkurz je upravený v druhej časti tohto zákona v ustanoveniach § 4 až § 45. Vyrovnanie je upravené v tretej časti zákona v ustanoveniach § 46 až § 66. Aj keď obe tieto konania sledujú rovnaký cieľ, a to pomerné uspokojenie veriteľov z dlžníkovho majetku (§ 2 ods. 2 zákona o konkurze a vyrovnaní) a aj majú viaceré obdobné ustanovenia, predsa ale ide o konanie samostatné, a to aj so samostatnými účinkami z hľadiska ich začatia, priebehu a skončenia, preto prihlásenie pohľadávky do vyrovnacieho konania podľa § 52 ods. 2 písm. g) zákona o konkurze a vyrovnaní nie je zároveň prihlásením tejto pohľadávky aj do konkurzného konania, ktoré voči dlžníkom sa začalo neskôr (§ 20 zákon o konkurze a vyrovnaní). Preto, ak podľa ustanovenia §31 ods. 3 písm. b) zákona o konkurze a vyrovnaní pohľadávkami proti podstate sú iba tie pohľadávky, ktoré vznikli a sú splatné tri mesiace pred vyhlásením konkurzu, ako aj v priebehu konkurzu, nemožno za pohľadávku proti podstate považovať pohľadávku, ktorá vznikla a bola uplatnená pred touto lehotou, a to ani v prípade, ak bola predmetom vyrovnacieho konania. Zákon v tomto smere nepozná žiadnu výnimku, a preto sudy nepochybili, ak žalobu zamietli.

Na základe uvedených dôvodov dovolací súd podľa § 243b ods. 1 O. s. p. dovolanie zamietol.

Žalovanému, ktorý v dovolacom konaní mal plný úspech, trovy nevznikli, a preto dovolací súd mu náhradu týchto trov nepriznal.